

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

de offentlige

Afgangs- og Aarsprøver

paa

Herlufsholm

i Juni 1924.

Indbydelsesskrift
til
de offentlige
Afgangs- og Aarsprøver
paa
Herlufsholm
i Juni 1924.

Indhold:

Pastor Julius Schades Erindringer fra Herlufsholms Skole
i Aarene 1820—26. Ved Arkivar F. J. West.

Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten
ved Rektor J. Krarup.

Næstved.
N. P. Christensens Bogtrykkeri.
1924.

Pastor Julius Schades
Erindringer fra Herlufsholms Skole
i Aarene 1820—26.

Forfatteren til de nedenfor aftrykte Erindringer fra Herlufsholms Skole og Opdragelsesanstalt, *Rasmus Carl Julius Schade*, blev født i Jægersborg ved København d. 8. Juli 1807 som Søn af Regimentskirurg ved Husarregimentet Andreas Schade og Hustru Jacobine, f. Gade. Undervist af Faderen blev han 1820 optaget i Herlufsholms Skole, hvorfra han 1826 afgik til Universitetet, tog i Januar 1832 theologisk Embedseksamen, blev i Efteraaret 1833 Huslærer hos Kammerherre, Lensbaron Henrik Christian Rosenørn Lehn paa Orebygaard, hvor han tilbragte henved ni Aar. I December 1842 aflagde han de praktiske Prøver og kaldtes 5. Januar 1843 til Sognepræst for Nebbelunde og Sæddinge Menigheder paa Laaland, hvor han forblev, til han tog sin Afsked den 12. Januar 1870. Han døde ugift i København den 4. April 1882. Han gav en Fremstilling af den yngre Abraham Lehns Levned, udarbejdet paa Grundlag af originale Dokumenter fra Arkivet paa Orebygaard. Denne Fremstilling blev indført i de af A. E. Boye med et Forord udgivne »Efterretninger om Abraham Lehn og hans Familie«, Kbhvn. 1830. Schade gennemarbejdede siden Efterretningerne, som med Tillæg, Rettelser og Forandringer blev optagne i »Historisk Tidsskrift« (II. 89—122).

Manuskriptet til Schades Erindringer foreligger i Koncept og opbevares i Godset (tidligere Baroniet) Guldborglands Arkiv. Ejeren, Hr. Lensbaron, Kammerherre F. M. Rosenørn-Lehn, har velvilligst givet Tilladelse til Offentliggørelsen, hvorfor jeg herved bringer ham min ærbødigste Tak.

Erindringerne er nedskrevne i Oktober 1864. Den renskrevne Original er rimeligvis sendt til Overlærer Albert Leth til Brug ved Udarbejdelsen af hans Herlufsholms Stiftelses

Historie, som udkom i Maj 1865 i Anledning af Trehundredeaarsdagen for Fundatsens Udstedelse (Jvfr. H. B. Melchior og Alb. Leth: Historiske Efterretninger om Herlufsholms Stiftelse. Næstved 1865, S. 287 Anm.). Teksten gengives her uforandret, kun med nogle Udeladelser. Enkelte Ord, som mangler i Teksten, er tilføjede i [—]. Forkortelser er som Regel opløste; de er kun bibeholdte paa saadanne Steder, hvor en Misforstaaelse er udelukket.

Fritz Jürgensen West.

Det var i vor Tid en almindelig Tradition paa Herlufsholm, at *A. W. Brorson* i tidligere Dage havde været i den Grad heftig, at hans Forhold til Disciplene undertiden var gaaet over til Mishandling, og der blev dengang endog fortalt enkelte bestemte Exempler herpaa; skiøndt jeg vel ikke har erfaret noget Saadant, saa har jeg dog seet saa meget, at jeg maa antage, at denne Tradition ikke er uden Grund. — B. var i det Hele et Følelser-Menneske, og, skiøndt ganske vist velvillige, kiærlige og ædle Følelser havde en afgiort Overvægt hos ham, saa maa man dog tilstaae, at han endnu i sin Alderdom undertiden kunde lade sig henrive til en saadan heftig Vrede, at han forglemte sig selv og meget svækkede Disciplenes Agtelse og Ærbødighed for ham. Det er eller var ogsaa bekiendt nok, at han i et langt Tidsrum altid, saa længe Examen artium stod paa, befandt sig i en saadan nervøs og irriteret Tilstand, at Disciplene uvilkaarlig undgik, saavidt muligt, at komme ham nær, da de vidste, at de uden nogen Grund kunde vække hans Vrede og udsætte sig for dennes Virkninger. — Men om han end saaledes ved sin Heflighed og Vrede ofte stødte Disciplene bort fra sig og for bestandig har fiernet enkelte af disse fra sig, saa er det dog lige saa vist,

at han kunde være og vel i Reglen var det behageligste og elskværdigste Menneske, der har vundet og for bestandig bevaret mange af de bedste Disciples Agtelse og fulde Hengivenhed, og det er min Overbevisning, at han, tiltrods for de enkelte Blottelser, han gav sig selv, med sin Personlighed har virket meget og meget gavnligt paa Disciplene og navnlig paa de Ældre blandt disse, der kom mest i Berøring med ham og som bedst kunde forstaae ham; thi de egentlige Børn forstod han aldrig at tale til eller omgaas med. Den gavnlige Indvirkning [han øvede] paa de Ældre, [og] der giennem disse forplantede sig til de Yngre ifølge de dengang bestaaende Forhold (herom Mere siden), har upaatvivlelig bidraget særdeles meget til at fremkalde og bevare den gode og anstændige Tone, som i min Tid fandtes saavel blandt Disciplene indbyrdes som i Forhold til Lærerne, medens der endnu paa den Tid fandtes saa megen Raahed i andre Skoler. — Han havde ifølge sin Natur og Dannelse noget aristokratisk ved sig og kom derfor gjerne og var vel set blandt alle Omegnens fornemme og dannede Familier, og han kunde i Selskabslivet, baade som Vært og Gæst, være særdeles livlig og behagelig og tillige, paa Grund af sine mange historiske Kundskaber og sin udbredte æsthetiske Læsning, meget underholdende og interessant. — Men hvad der især udmærkede ham, og, om jeg saa maa sige, udgjorde hans Væsens Substans, var hans virkelige stærke, dybe og let bevægelige Følelse for alt det Ophøiede, Ædle og Skiønne i Naturen og Menneskelivet, saavel som hans Afsky for alt det, der var Slet og Raat og Stygt; — denne hans let bevægelige Sympathi og Antipathi, der altid i høi Grad afprægede sig paa hans Ansigt og enten opklarede eller formørkede det, kunde rigtignok ikke allene yttre sig paa en berettiget, men stundom ogsaa

paa en ikke ganske berettiget Maade, idet enkelte Disciple paa Grund af deres behagelige og tiltalende Ydre ofte kunde vinde en større Gunst og gjøre Regning paa mere Overbærenhed hos ham, end de fortiente, medens han paa den anden Side kunde fatte et vedvarende Mishag for visse andre Disciple uden nogen anden Grund, end fordi der i deres Ansigt eller Væsen var noget Raat eller Stygt eller Skiult, der bortstødte hans Følelse.

Ved enkelte Lejligheder kunde denne hans Følelse for og imod fremtræde i sin hele Styrke, især naar der f. Ex. holdtes „Skoleret“. Herved forstaas de Forsamlinger af alle Disciplene, hvortil vi dengang, naar en saakaldet Forbrydelse var begaaet, sammenrommedes eller sammenringedes for øieblikkelig at møde i Lovsangsalen. Vi opstillede os da langs med Væggen og ventede der i Angst og spændt Forventning, indtil Brorson traadte ind, fulgt af alle Lærerne og af Secretaire *Topp* med Protocollen under Armen. Efterat B. da havde stillet sig ved den øverste Ende af det lange Bord, oplæste han Resultatet af de forudgangne Forhandlinger, forkyndte Straffen og holdt en Formaningstale. — Ved disse Leiligheder kunde han da ofte tiltale os med en Følelsens Varme og Styrke og en saadan Indignation, at vi gik bort fra en saadan Skoleret rystede og bevægede, som om Dommedags Basunen havde lydt for vore Øren, og Eftervirkningen af et saadant Møde kunde spores længe.

Hvad hans Lærervirksomhed angaaer, da troer jeg, at han aldrig, selv ikke i sine kraftige Aar, fuldkommen har fyldestgiort de Fordringer, man kunde gjøre til en Førstelærer, og naar jeg sammenligner ham med den samtidige Rector *Bendtsen* i Frederiksborg, som jeg ogsaa har lært at kiende, da falder Sammenligningen ikke ud til Fordeel for Brorson. — Han læste i min

Tid Historie og Latin (hvilket sidste Fag han dog altid delte tidligere med *Waage* og siden med *Dichman*). — I Begyndelsen af min Skoletid dicterede han idetmindste nogle Landes Historie, hvorved megen Tid gik spildt, men siden benyttede han ganske *Kofoed*, og iøvrigt bestod den historiske Undervisning i alt væsentligt kun i, at han overhørte os i vore Lektier, som vi opremsede fra Begyndelse til Ende og i Almindelighed havde lært godt, da vi i høj Grad frygtede ham og vidste, at hans Vrede stadig ved den mindste Anledning kunde slaae ned iblandt os som et Lyn. — Han var derfor, idetmindste i min Tid, egentlig kun *Hører*, og nogen selvstændig Lærervirksomhed, hvormed han søgte at bearbejde det læste, at belyse det fra forskellige Sider og at fremstille dets Enkeltheder i Forbindelse med det Hele, saa at det blev os klart og indlysende, — nogen saadan Virksomhed fandt saa godt som ikke Sted fra hans Side, og de, der havde nogen særegen Interesse for Historie, maatte da selv søge andre Hiælpekilder. —

Hvad Undervisningen i Latin angaar (vi læste hos ham *Sallust*, *Cato major*, *Lælius* og *Horats*, indtil han ogsaa afgav disse Lærefag til *Dichman*), — da bestod denne ogsaa væsentlig kun i Oversættelse af det Læste, hvortil han kunde føie nogle faae Spørgsmaal om et *Verbum* eller en historisk Person, men ogsaa her manglede der for meget i en grundig og udtømmende Undervisning, hvilket allerede dengang blev os klart, naar vi sammenlignede hans Undervisning med *Dichmans*. Det var mest det *Skiønne* i *Classikerne*, navnlig i *Horats* (hvem han især satte Pris paa), der tiltalte ham og som han dvælede ved, og hans Følelse kunde da ofte fremtræde paa en eiendommelig Maade. Jeg erindrer saaledes i den Vinter, da han første Gang læste *Horats* med os, og han, som han pleiede, holdt

Bogen tæt op til og bag ved Lyset, at han ofte kunde blive ved at oversætte f. Ex. den ene Ode efter den anden, indtil han endelig lagde Bogen ned paa Bordet og med et Ansigt straalende af Glæde og Bevægelse kunde sige til os: „Men er det dog ikke deiligt, er det ikke uforlignelig deiligt?“ — et Spørgsmaal, som vi selvfølgelig ikke ret vel kunde forstaae, da vi endnu havde saa meget at gjøre med at overvinde den sproglige Vanskelighed, at der ikke kunde være Tale om at føle det Skiønne. — Endnu mere mangelfuld var upaatvivlelig Undervisningen i den latinske Stiil. — Ligesom B. ved Siden af sin dybe og inderlige Følelse manglede Selvbeherskelse og den Kræfternes Ligevægt og Harmoni, der altid ere fornødne, men dog maaske især for en Lærer under hans daglige og altid trættende Forhold til sine mange forskellige Disciple, saaledes manglede han upaatvivlelig for meget Kritik og Selvstændighed til at være nogen egentlig Videnskabsmand, og selv i Historie, der vel var hans Hovedfag, besad han snarere mangfoldige Kundskaber, især i Personalhistorie, end nogen egentlig dyb og omfattende historisk Viden. — Dog maa imidlertid til Slutningen bemærkes, at jeg er overbevist om, at de gode Sider i denne Skildring af B. vilde fremtræde med stærkere Farve, hvis den kom fra en af hans ældre Disciple, f. Ex. fra en af dem, der hørte til i den Classe, som dimitteredes i 1822, hvori fandtes saa mange sædelige og dygtige Personligheder, og som næsten Alle, som jeg erindrer, følte stor Agtelse og Hengivenhed for ham, en Virkning, der ikke kan have været uden tilstrækkelig Aarsag i B.'s Personlighed.

2.

Naar jeg tænker tilbage paa min Skoletid i Herlufsholm, — og jeg tænker altid derpaa med Glæde og

Tilfredshed, — da er der een Ting, som altid har forundret mig, og det er, *at der fandtes saamegen Flid og Orden og Stilhed og en saa god og anstændig Tone iblandt os, uagtet vi udenfor Undervisningstimerne vare uden al egentlig Opsigt og saa godt som ganske overladte til os selv.* — Melchior boede vel dengang nedenunder i den nye Bygning og *Fogtmann*, siden *Zahle*, ovenpaa, men det hørte til de største Sieldenheder, at vi saa nogen af dem et Øieblik paa vore Værelser i Forberedelsestimerne, og i vor egentlige Fritid gik vi uden nogen Opsigt ganske paa egen Haand omkring, hvor vi vilde. — Men som Uhrværket, der, trukket op, sikkert men stille gaar sin rolige Gang, saaledes gik vi, naar Læsetimen kom, stille og rolig, og uden at nogen Paamindelse var fornøden, tilbage til vore Stuer, og, uagtet vi dengang vare 6 Drengene paa et Værelse og om Vinteren saaledes om eet Lys ved et lille Bord, hvor der kun var liden Plads til vore Bøger og Arme, og der saaledes let kunde være Anledning til Uenighed, saa mindes jeg dog ikke en eneste Gang, at der har været nogen alvorlig Strid eller Trætte iblandt os, eller at den Stærke fortrængte den Svagere. — Vi sade flittige og stille, og Enhver passede sin Gierning, og det faldt os næsten ikke ind, at det kunde være anderledes, ja det var endog dengang en almindelig Skik, at de fleste eller mange af øverste og næstøverste Classe i de 3 Sommermaaneder før Examen af egen Drift stode op hveranden Dag at gaa Tour før den bestemte Tid (Kl. 6), for at benytte denne Tid til at repetere til Examen, og de enkelte Afvigelser fra den lovbefalede Orden, som undertiden kunde finde Sted, hørte til den Slags Overgivenheder og Uregelmæssigheder, som aldrig kunne tænkes borte, men nødvendig maa finde Sted, hvor saa mange friske og uforknytte Børn ere forsamlede,

og de havde aldrig Character af Raahed eller Uanstændighed eller Ondskab, og selv ved vore stadige Lege, hvor Lidenskaben ofte maatte komme i Bevægelse, mindes jeg næsten aldrig, at Uenigheden gik over til nogen almindelig Strid. — Og naar jeg tænker tilbage paa, hvorledes 60—65 Drenge saaledes daglig næsten uden Opsigt af Lærerne kunde færdes sammen og alting dog kunde gaae saa fredeligt, da er jeg altid kommen tilbage til at maatte søge Grunden i *den Indflydelse og det Herredømme, som Mesterlectien dengang udøvede over os.* — Det havde allerede før min Tid — jeg veed ikke hvorlænge — været Skik, at den Classe, Mesterlectien, betragtede sig som et Slags Politie i Skolen, som et Mellemed mellem Lærerne og de mindre Disciple, og dette Herredømme udøvedes navnlig, og paa en meget alvorlig og heldig Maade, af den Mesterlectie, som fandtes ved min Ankomst til Skolen og dimitteredes i 1822. De erkjendte, at denne Stilling i Skolen, som de havde taget i Arv efter den bortgaaende Classe og nu skulde haandhæve, ikke blot gav dem en Ret, men tillige en Forpligtelse, og den Bevidsthed meddelte dem derfor en Selvfølelse og Æresfølelse, der bevirkede, at de selv vogtede sig for i det mindste i de Yngres Øine at begaae noget Ulovligt, der kunde svække det Herredømme, som Traditionen havde overgivet dem og som de ansaa sig forpligtede til at haandhæve, og selv om maaske Enkelte af denne Mesterlectie begik den „store Forbrydelse“ at ryge Tobak, saa skete det idetmindste saa hemmeligt, at ikke nogen udenfor den Classe med Bestemthed kan sige at have seet det; de udøvede ikke dette Herredømme som enkelte Personer, men som Corporation, uagtet vistnok Enkelte paa Grund af deres personlige Egenskaber dannede den egentlige executive Magt, og dersom derfor nogen Enkelt iblandt dem ved

i de Mindres Nærværelse at begaae noget Urigtigt havde prostitueret sig selv og saaledes hele Classen, vilde han ganske vist være bleven tugtet i Stilhed af de Andre eller blive skudt ud af deres Selskab. — Alle de mindre Forseelser, der ikke kunde henføres under den skrevne Lovs Bestemmelser, og som ofte ere saa vanskelige at opdage og ramme, betragtede de som henhørende under deres forum, og alle vore Klager om de smaa Uretfærdigheder og Drillerier, der saa let under et saadant dagligt Samliv mellem Drenge af forskellig Dannelse kan blive saa pinagtige for den Enkelte og forbitte Tilværelsen, forebragte vi aldrig for Lærerne, men for dem af Mesterlectien, til hvem vi stode i Clientforhold, og de straffede da ofte strengt og skaffede os Rø og Fred, saa at selv de Svagere kunde leve i fuldkommen Sikkerhed for, at om Nogen end ønskede det, saa vovede han ikke at fortrædige dem af Frygt for de Svages Beskyttere, Mesterlectien. (Jeg kan selv saa meget sikkrere vidne herom, som jeg netop dengang hørte til de i legemlig Henseende Svagere, der kunde trænge til Beskyttelse). — Enhver, der vilde gjøre noget Urigtigt, frygtede derfor Mesterlectien meget mere end Lærerne, thi de faa Lærere, der desuden i Reglen sade paa deres Værelser eller vare andetsteds fraværende, kunde vi let tage os iagt for, men for den allestedsnærværende Mesterlectie, der desuden havde et langt skarpere Øie, kunde man ikke saa let vogte sig, og vilde vi gjøre noget, som ikke var tilladt, f. Ex. for at komme over i Raadmandshaven skyde en Gienvei ved at gaae over Slusen, hvilket var forbudt, saae vi os først omhyggelig om til alle Sider, om ingen Mesterlectianer var i Nærheden og kunde see det. Og ligesom de lettere opdagede den enkelte Overtrædelse end Lærerne, saaledes forstode da ogsaa de, der langt bedre kendte Enhver, retfærdigere at

straffe de Skyldige. — Jeg mindes endnu med Taknemmelighed, hvorledes flere af denne Classe — *Raffenberg, Arendrup, Thorarensen, Steenstrup* — som jeg især kunde kalde mine Patroner, ofte under fire Øjne med megen Kiærlighed og Alvor formanede mig, naar de troede, at jeg stod i Fare for at komme i for nøie Berørelse med enkelte Disciple, af hvis Omgang jeg ikke vilde have godt, — thi der fandtes naturligvis iblandt os enkelte mindre gode Elementer, fra hvilke ganske vist en moralsk Smitte vilde have udbredt sig, hvis den ikke saaledes var holdt indenfor sine Grændser. — Vi saae derfor op til Mesterlectien (jeg taler navnlig om dem, der dimitteredes 1819, 1820) baade med Respect og Agtelse og betragtede dem ikke som *primos inter pares*, men som en egen Afdeling for sig, der ved det dybe Svælg var skilt fra de 3 nederste Classer, og jeg mindes endnu, at jeg undertiden fik Stikpiller fra en af mine Jævnaldrende, fordi jeg stundom nød den Ære at blive indbudt eller faae Tilladelse at gaae ud „at spadsere med Mesterlectien“. — En god Tone i en Skole, der vel i Betydning kan sættes lig en god Undervisning, kan imidlertid ikke altid saa let skaffes tilveie som denne; den opstaaer og forsvinder, uden at man altid kan paavise Aarsagen dertil; men det er idetmindste min Overbevisning, at den *dannende og forædlende Indflydelse, som Brorsons hele Personlighed udøvede, navnlig paa Mesterlectien* — ikke blot under Undervisningen, men ogsaa udenfor den; thi dengang bleve jævnlig nogle af Mesterlectien medindbudt til hans Selskaber, hvad endog enkelte Gange fandt Sted i min Tid, — har, som jeg forhen antydede, ved den Indvirkning, som den Classe udøvede paa de andre Disciple, *bidraget meget væsentligt til at fremkalde og nære den gode og anstændige Tone, som paa den Tid fandtes iblandt os.* — Man har vel sagt, at vi

maatte være Mesterlectiens Tienere, og at de tyranniserede os, men efter min Mening uden al Grund. Vel maatte vi undertiden gjøre denne Classes Elever en eller anden lille Tieneste, løbe et Ærinde for dem o. s. v., men vi gjorde det gjerne og ansaae sligt for at være i sin Orden; og jeg anser endnu disse smaa Tienester for en reen Ubetydelighed mod de langt større Tienester, de beviste os ved at være de Svageres Beskyttere, og de vogtede sig vel for at misbruge deres Herredømme, da dette var en selvtagen Ret og ikke begrundet i den skrevne Lov, saa at de ved Misbrug let maatte udsætte sig for at tabe den.

3.

Jeg bemærkede ovenfor, at der var een Ting ved mit herlufsholmske Skoleliv, der altid havde forundret mig; men der er dog endnu en anden Ting, hvorover jeg ofte har undret mig, og hvorom jeg nu nærer en anden Anskuelse end dengang, det var nemlig det store Ry og den Berømmelse, hvormed *N. Fogtmann*, om jeg saa maa sige, traadte tilbage fra Scenen paa Herlufsholm for at hæves høiere og høiere og hvorom ogsaa Slutningsordene i Melchior's Historie indeholdt et Vidnesbyrd*). — Det er vistnok, at vi dengang (om endskiøndt vi dog i visse Henseender havde faaet Øiet op for hans Særheder og Svagheder) ansaae ham for som Lærd og Videnskabsmand at være noget vidunderlig Stort, og naar vi saa ham paa de daglige Spadsere-ture at gaae i Slud og Blæst med de lange, tunge og afmaalte Skridt, med de sammenpressede Læber og de

*) I „Historisk Efterretning om den frie adelige Skole Herlufsholm“ af H. B. Melchior, Kbhvn. 1822, S. 503 hedder det i Anledning af Fogtmann's Afgang: „Skolen mister derved en af de retsindigste, nidkiæreste og dueligste Lærere, den nogensinde har haft.“

store fremstaaende Øjne, der syntes at ville gennemskue det, som det ikke var forundt andre Dødelige at see, da sagde vi eller tænkte ofte ved os selv: „Naar *den* Mand vilde oplade sin Mund og tale, hvilken Viisdom vilde vi da ikke faae at høre.“ — Men det er idetmindste siden blevet mig klart, at denne hans formentlige Storhed i adskilligt hvilede dels paa den gamle Klogskabsregel: *si tacuisses, philosophus mansisses*, dels paa den store Selvtillid og Suffisance, hvormed han altid, naar han brød Tausheden, yttrede sig i Tale og Skrift, som var han kaldet til at sige det sidste, afgjørende Ord i enhver Sag, og hvormed han vistnok har skuffet mange andre end os Børn. — Han var i det Hele usædvanlig taus og tør (vi kaldte ham allerede dengang den tørre Fogtmann), og naar han f. Ex. var tilstede ved Spisebordet, hvor de andre Lærere dog jævnlig talte med Disciplene, da hørte vi næsten aldrig et Ord af ham, uden naar han med en fortrædelig Mine skieldte paa en eller anden, fordi han enten ikke havde spist sin Portion op, eller ikke sad saa stille og ordentlig, som han ønskede; og i Læsetimerne var han den samme kolde og ordknappe Mand; intet oplivende og opvækkende Ord kom fra hans Læber, men foruden det, der strengt taget var fornødent til Undervisningens Gang, kun de faae afmaalte Ord, hvormed han sluttede Overhøringen af hver Enkelt: „Det var *godt*, det var *temmelig* godt, det var *meget* godt“ (de fremhævede Ord stærkt betoned), og her løde som tunge, ensformige Klokkeslag. — Han manglede overhovedet i ualmindelig Grad al Talent og Greb paa at omgaaes Børn og at tale med dem, og naar han stundom kom ind paa vore Værelser for at holde Styr paa os, naar vore Lege bleve altfor støiende, da var den Frygt og Respect, som vi nærrede for ham, dog ikke altiid stærk nok til at holde Ironien tilbage over det

Forkierte og Keitede i den Maade, hvorpaa han greb Sagen an. — Hans Undervisning i Græsk var imidlertid vistnok god; han spildte ikke Tiden med overflødig og unyttig Tale, var streng og nøieregnende i sine Fordringer, og ved idelig at gientage de grammatikalske Regler og Forklaringer af alle de vanskelige Ord, som han i den Anledning havde understregede i sin Bog, fik vi strax fra Begyndelsen den Fasthed og Sikkerhed i Sproget, som han siden vidste at vedligeholde og udvide. — Undervisningen i Religion var derimod vist meget mindre god og tilfredsstillende; efterat Balles Lærebog var giennemgaaet, begyndte han at dictere den Religionslære, som han siden ved Bortgangen fra Herlufsholm udgav i Trykken, og Undervisningen bestod vistnok væsentlig kun i Dictering og Overhøring af det Læste, som han fordrede giengivet tydeligt og nøiagtigt; men en selvstændig Virksomhed til at opklare og frugtbargiøre det Læste for Disciplene fandt vistnok — selv i de høiere Classer — ikke Sted, og han manglede ialfald for meget Livlighed og Bevægelighed i Aanden til at kunne gjøre dette paa en for Børn forstaaelig og fattelig Maade. — Jeg maa dog bemærke, at da han forlod Skolen i 1821, da jeg opflyttedes i 3. Classe, har jeg ikke selv kunnet følge Undervisningen i de 2 øverste Classer, men efter det, jeg har seet og hørte af Andre, troer jeg, at Undervisningen i de høiere Classer ikke var væsentlig forskjellig fra den i 2. Classe. —

At hans formentlige Storhed væsentlig hvilede paa den ovennævnte Grund, blev siden tydeligt nok, da han forflyttedes til Universitetet, hvor vore Veie igien mødtes; thi da han her maatte oplade Munden og ikke kunde imponere ved Suffisance, henveiredes hans Ry og Berømmelse i utrolig kort Tid, og Mynster, der havde bevirket hans Udnævnelse, indsaae nu selv

sin Feil og maatte derfor, snarest muligt, sørge for atter at faae ham bortfiernet derfra. — Han vilde ogsaa have sørget bedre for sit Rygte, dersom han stadigen havde bevaret sin Taushed og ikke ladet sin Lærebog komme ud i Verden; thi denne udtværede og aand- og principløse Bog med de utallige Afdelinger og Underafdelinger, med den smaalige Opregning og Nummerering af alle de trivielleste Grunde for og imod enhver Ting, er, idetmindste efter min Mening, en af de sletteste Skolebøger, der gives; og jeg mindes endnu, med hvilket Besvær og hvilken Trældomsaand vi dengang giennempløiede denne Bog, der vistnok kun har bidraget lidt til at fremme, men mere til at forhindre en god og frugtbringende Religionsundervisning i Skolerne. —

4.

Da jeg veed, at der nogetid efter min Bortgang fra Skolen opstod et spændt og uvenligt Forhold mellem *Dichman* og nogle af de andre Lærere, og at Skolen samtidig enten af denne eller flere sammenvirkende Grunde gik raskt tilbage, i hvilken Anledning den offentlige Mening med Ret eller Uret vendte sig mod D. og gav ham Skylden, og da jeg derfor frygter for, at hans Bestyrelsestid af Skolen ikke vil fremtræde i noget godt Lys i en Herlufsholms-Historie, saa kan jeg ikke undlade at give et Indlæg i denne Sag til hans Fordeel idetmindste som Lærer. — Jeg var netop i den Classe, som D. ved sin Ankomst til Skolen fornemmelig kom til at læse med og stedse fik mere og mere at gjøre med, efter at Brorson trak sig tilbage, saa at jeg har havt god Lejlighed til at kiende ham; og jeg udtaler ikke allene min egen Dom, naar jeg siger, at D. ikke blot var den bedste Lærer, vi havde paa Herlufsholm; men overhovedet en af de fortrinligste Lærere, jeg har

kiendt. — Han læste med os af Latin Cæsar, Ciceros Taler og Quæst. Tusculanæ og Virgil, og siden tillige de latinske Forfattere og den gamle Tids Historie, som Brorson afgav, og han skrev tillige latinske Stiile og Oversættelser med os. — Han var, som Lærer, meget flittig, og skiøndt vi var en talrig Classe og skrev 2 latinske Stiile, saa mindes jeg dog ikke en eneste Gang, at vi til den bestemte Tid have faaet vore Stiilebøger tilbage, uden at alle Stiilene (som han altid rettede hjemme paa sit Værelse) vare paa det omhyggeligste rettede; ogsaa de Lectier, som han giennemgik paa Skolen, havde han iforvejen forberedt sig paa, for at han kunde have alt paa rede Haand. — Ved Undervisningen var han ikke blot selv meget animeret, men han forstod ogsaa saaledes at vække vor Lyst og Interesse, at hans Undervisningstimer ikke blot var de lærerigeste, men tillige de interessanteste og kiæreste for os Alle; det var desforuden en stiltiende Aftale mellem os, at de Lectier, vi havde til ham, skulde læres først og saa fuldkomment som muligt; det fik da gaae med de andre, som det kunde; og dette skete ikke, fordi vi egentlig frygtede ham, thi han skiændte sielden paa os; men de faa misbilligende eller rosende Ord, han sagde til Enhver efter Overhøringen, vare os en tilstrækkelig Straf eller Belønning. — Han forstod ligesaameget at fremhæve og tydeliggjøre Indholdet for os, som at lægge den tilbørlige Vægt paa den grammatikalste Nøiagtighed, og den Tilfredsstillelse, vi følte ved hans Undervisning, hidrørte vel fra, at den aandelige Føde, han gav os, saa ganske baade i Henseende til Indhold og Form passede til vor Modtagelsesevne, at den mættede de mest videbegiærlige og altid vakte vort Ønske efter mere, uden at den overmættede os ved at overstige vor Fatteevne. Den latinske Stiil og Oversættelse, som iforvejen var rettet, giennemgik han

med Classen med en saadan Nøiagtighed, at det visselig ikke var hans Skyld, naar vi ikke lærte at skrive Stii, og ved Oversættelsen lagde han fortrinlig Vægt paa, at den var giort paa correct dansk og ikke med latinske Vendinger. — Han var vistnok af et heftigt og lidenskabeligt Gemyt, men han forstod altid at beherske sig selv, omendskiøndt det kostede kiendelig Anstrengelse; og i det første Aar var han stundom i daarligt Humør og noget pirrelig, deels paa Grund af hans Helbred (han havde dengang en svag Mave) og deels fordi, som vi antog, han havde forladt Kbhvn. efter skuffede Forhaabninger, som han ikke kunde glemme, og vi havde i Begyndelsen enkelte temmelig alvorlige Sammenstød med ham; men siden var der altid den allerbedste Forstaaelse imellem os. Ogsaa udenfor Læsetimerne søgte vi gierne hans Selskab, og jeg kan sige, at vi saae op til ham med megen Agtelse og Respect og i det Hele stod i samme Forhold til ham, som det sagdes, de tidligere Mesterlectier havde staaet til Brorson. — Han besad megen Humor og megen Sands for det Comiske, hvilken stundom blev ham noget til Besvær ved Undervisningen; det kunde saaledes undertiden skee, naar han blev vred paa en Discipel og vilde skiende, at det ynkelige Ansigt, som vedkommende Discipel satte op, kunde vække hans Tilbøielighed til at lee og afvæbne hans Vrede, saaat det var ham umuligt at skiende, eller, naar En af os i al Uskyldighed med en vigtig Mine kunde sige noget ret Dumt eller Forkiert, da kunde Latteren undertiden saaledes gribe ham, at han, for ikke ved sit eget Exempel at smitte os og saaledes gjøre Brud paa den gode Orden i Classen, maatte gaae hen til Vinduet og see ud i Haven for at betvinge sig selv; jeg erindrer ogsaa, at han ved en Lejlighed selv fortalte, at han engang i Kbhvn. saaledes var bleven overvældet af Latteren, at han var

falden ned i en Kielderhals og nær havde brækket sin egen Hals.

5.

Da jeg har talt om Brorson, maa jeg dog til Slutningen tilføie nogle Ord om den Mand, som dannede en fuldstændig Modsætning, men derved tillige et i flere Henseender nødvendigt Supplement til denne og som derfor havde idetmindste ligesaa stor Betydning som B. for det herlufsholmske Skoleliv paa den Tid, jeg mener *H. B. Melchior*. — Som B. var et Følelsesmenneske med aristokratisk Retning, saaledes var M. nemlig et Forstandsmenneske med demokratiske Anskuelser og Sædvaner; han erkjendte intet for sandt, uden det kunde opfattes med Sandserne eller bevises ad den mathematiske Vei; Mathematik og Naturvidenskaberne vare derfor de Fag, hvorpaa han satte Priis og som han selv dyrkede, medens de øvrige Videnskaber derimod for ham havde et meget tvivlsomt Værd, der allene maatte vurderes efter deres praktiske Nytte og Anvendelighed i Livet, og Poesiens ideale Værdie existerede aldeles ikke for ham; han har saaledes neppe med Fornøielse læst nogen anden Digter end Holberg, hvis Værker for ham havde sit Værd som *castigatores morum ridendo*; hans Comoedier bleve derfor altid valgte til Opførelse ved de aarlige Fester for Rector, og af Peder Paars anførte han jævnlig Citater. — Men, skjøndt han saaledes var et af de mest udprægede og reneste Forstandsmennesker, jeg har kiendt, — reen ikke blot fordi der ingen fremmed Indblanding fandtes i hans Væsen, men tillige formedelst hans Characters Retsindighed og fuldkomne Reenhed, — saa var han dog ingenlunde blottet for blidere Følelser, som hans Forhold til de mindre Disciple noksom viser, og hvad Melchior i de mange Aar har været for de forskellige Generationer af disse smaa Disciple, der

kom til Herlufsholm, kan vist ikke vurderes for høit, og Traditionen herom vil formodentlig aldrig tabe sig. — Han var en sand Børneven, og naar vi saaledes en Løverdags eller Søndags Aften enten sade inde paa hans Værelse, eller vi havde indbudt ham til Kartoffelgilde paa vore Kamre, og han da, efter med sand Velbehag at have deeltaget i vort tarvelige Maaltid, begyndte at fortælle os Historier eller læse for os i en Reisebeskrivelse (især om vilde Dyr og Fugle og Jagt paa disse), da havde vi ofte en Følelse af Hygge og Velvære, som om vi sade hjemme i Kakkellovnskrogen hos vore Forældre. — Og det var ingen paatagen Barnlighed, (thi han hadede al Affectation og falsk Følelse), ikke heller nogen pligtskyldig Nedladenhed, som om han troede, at han saaledes bedst hjalp os med at fordrive en af de lange og for os besværlige Vinteraftener, der ved saadanne Lejligheder bragte ham sammen med os, men hans af Naturen aabne og smukke Ansigt lyste da af en Glands, der noksom viste hans indre Tilfredshed og maatte overbevise Enhver om, at han befandt sig ligesaa vel i vort Selskab, som vi i hans; ved saadan Leilighed kunde vi da paa en mærkværdig fri og ugenert Maade spørge med ham og endog gjøre Bemærkninger over hans egen Opførsel imod os, og vi kunde f. Ex. sige til ham: „Men Melchior! hvorfor slog du mig eller lod mig sidde over forleden Dag? det var ikke ret gjort; da var du vred,“ og han kunde da svare: „Aa nei, det havde du saamænd ærligt fortient; det kunde du have godt af, thi du har stor Lyst til at sludske af dig (hans eget Udtryk), naar du kan komme til.“ — Det var tydeligt, at der var næsten Intet, som glædede ham saa meget som at see denne Børnenes Tillid og Fortrolighed til ham, og naar vi derfor kom ned til ham og bad ham f. Ex. foreviise os noget, at komme op til os eller at gaae ud at

spadsere med os, da kunde han ofte svare os med de sædvanlige Ord: „Ja, gjerne, jo det vil jeg gjerne,“ paa en saadan Maade, som om han vilde sige: „Jeg trænger ligesaa meget til eders Kiærlighed som I til min.“ — Men med Overgangen fra 2den til 3die Classe (der vare dengang kun 4. Classer), vare vi begyndte at ophøre med at være Børn, fik mere Selvtillid og havde Lyst til at spille Cavallerer, da indtraadte der sædvanlig en mærkelig Forandring fra begge Sider i dette Forhold, idet Disciplene da begyndte at vende sig mer mod Brorson, og der ogsaa fra hans Side indtraadte et koldere Forhold; man kan derfor sige, at de 2 nederste Classer i Reglen vare Melchiorianere, medens de 2 øverste vare Brorsonianere eller siden Dichmanianere; kun med Hensyn til de Disciple, der havde nogen særegen Interesse for Mathematik eller Naturvidenskaben, forblev Forholdet til Melchior i det Væsentlige uforandret. — Hans Undervisning i Mathematik og Naturvidenskaben kunde man vistnok med god Grund kalde fortrinlig. I Mathematik gik han langsomt men sikkert frem fra det Lettere til det Sværere, og han gennemgik Alt med en saadan Klarhed og Tydelighed for os paa Tavlen, at de, som havde noget mathematisk Talent, i Almindelighed ikke behøvede at forberede sig paa deres Lectier, og de, som intet saadant Talent havde (blandt hvilke jeg var), dog uden Besvær kunde følge Undervisningen og fatte og bevare det, der i sig selv var dem vanskeligt. I en endnu høiere Grad var hans Undervisning i Physiken, om jeg saa maa sige, mere en Undervisning for vore Øine end for vore Øren, og naar han ikke i de mange physiske [Instrumenter], som han, saavidt jeg veed, for egen Regning havde anskaffet (?), fandt tilstrækkelig Hjælpemiddel, vidste han altid ved selvavede Experimenter at anskueliggjøre os Naturlovene; han forlangte

heller ikke af os, at vi skulde antage Noget, som vi ikke havde seet; og idet vi maatte afcopiere mange Tegninger i vor Bog (som i den Anledning var gennemtrukken med rene Blade), nødtes vi til at være selvvirksomme og saaledes paa en Maade at eftergiøre Experimentet paa Papiret. — Hvormegen Physik vi lærte hos ham, skiøndt Undervisningen, saavidt jeg erindrer, ophørte med 3die Classe, derpaa kan det vel tiene til Exempel, at jeg, uden nogensinde at have bivaanet Ørsteds Forelæsninger, og efter at jeg kun i et Par Dage paa egen Haand havde gennembladet hans Lærebog, kunde gaae op i Physik til 2. Examen, altsaa med den Kundskab, jeg havde medbragt fra Skolen. (Jeg fik vel kun haud, men det hidrørte fra, at jeg var saa uheldig at faa et Spørgsmaal, som var mig aldeles fremmed, og jeg veed, at jeg med Lethed vilde have kunnet besvare 9 af de 10 Spørgsmaal, som gaves paa den Examensdag). — I *Naturhistorie*, hvor han ganske stod paa det linnæiske Standpunkt, var ogsaa Bogen en næsten overflødig Ting og Naturgienstanden Alt; han gik her ud fra den efter min Overbevisning eneste rigtige Methode først at bringe os i umiddelbar Berøring med Naturgienstandene og vække vor Interesse for disse, og saaledes efterhaanden at gaae over fra det Specielle til det Almindelige; og disse Undervisningstimer bleve i Almindelighed betragtede som Morskabstimer, naar hele Classen flokkedes om ham, som oftest paa Naturaliekabinetet, og han, der da gjerne var i det fortræffeligste Humeur, paa den for ham eiendommelige spøgefulde Maade foreviiste og forklarede os Naturgienstandene; ogsaa her opfordredes vi til at være selvvirksomme med at samle Insecter, Fugleæg o. s. v. — Der var ingen Undervisningsgienstand, hvor Udbyttet stod i saa gunstigt Forhold til den Tid, som anvendtes dertil paa Skolen, som

Naturhistorien, idet de faa Undervisningstimer, vi havde, egentlig kun vare som en Opmuntring og Veiledning til, hvorledes vi paa egen Haand skulde udvide vore Kundskaber; og det Meste lærte vi derfor, naar vi i vore Fritimer vandrede om paa Marken og i Skoven. — Da denne Undervisningsgjenstand fra Skolebestyrelsens Side behandledes med en vis Ringeagt, idet den tidlig ophørte og ikke understøttedes af Hensyn til Afgangsexamen, saa vidnede det saa meget mere om hans Undervisningsmethodes Fortrinlighed og om den Lyst og Interesse, han vidste at vække hos os, at de allerfleste Disciple fra Herlufsholm dog havde levende Interesse for denne Videnskab, og ikke Faa have bygget videre paa den dengang lagte Grundvold, medens man ofte nu, da en anden Methode anvendes idetmindste i mange Skoler, idet man mere holder sig til det Almindelige end Specielle, mere ere Realister end Nominalister*) i Undervisningen, ofte med Forundring kan erfare, hvorliden Interesse samme Undervisningsgjenstand har vakt og hvorlidet Disciplene ere orienterede i Naturen. — Jeg har for endeel Aar siden i to Recensioner over nogle naturhistoriske Lærebøger og Tegninger i Maa-nedsskrift for Litteratur (15. og 18. Bind) nøiere udviklet denne Mening og søgt at forsvare Melchiors Methode, ligesom jeg ved samme Leilighed har bemærket, at den Maade, hvorpaa M. saaledes førte os ud i Naturen og lærte os at omgaaes med den, ikke blot bidrog meget til paa en behagelig og gavnlig Maade at udfylde mange af vore Fritimer, men tillige har en ikke ringe Del i den Glæde, hvormed de fleste

*) Nominalisterne mente, at vore Almenbegreber kun var Produkter af Erfaringen, ikke gik forud for Erkendelsen af Tingen, men forudsatte denne. Realisterne tillagde derimod Almenbegreberne en virkelig, real Væren og udledede de enkelte Ting af dem. (Udg. Anm.).

Disciple fra den Tid tænke tilbage paa deres Skoleliv. — Derimod maa man beklage, at M. ikke kunde eller vilde undervise i Botanik, thi skiøndt denne Gren af Naturhistorien vel i Almindelighed ikke har den Tiltrækningskraft for Børn, som Dyreriget, saa har den dog den Fordeel, at Materialet ligger saa nær forhaanden for Enhver. — Ganske anderledes maa derimod Dommen lyde om hans Undervisning i Dansk og dansk Stiil, der var yderst tarvelig. — Vi skreve altid (idetmindste i de 3 nederste Classer) vore Stiile i Undervisningstimerne, ligesom han ogsaa i disse rettede dem, hvorved megen Tid gik tabt, og da det ikke var bestemt, naar Stiilene skulde være færdige, bleve vi sædvanlig siddende med den samme Stiil, indtil han selv fandt paa at spørge, om Ingen var færdig og skulde have en ny Opgave. Den Accuratesse og Nøiagtighed i det Enkelte, som han vistnok af Princip altid lagde Vægt paa, og som f. Ex. i Mathematik kunde være nødvendig, blev imidlertid her, ved at overdrives og anvendes paa en urigtig Maade, til en stor Hindring for en god og frugtbar Undervisning; thi om en Stiil i sig selv kunde være nok saa god, saa kunde det dog i hans Øjne ikke opveie de Feil, at et eller andet Bogstav var skrevet utydeligt, eller manglede de Prikker eller Streger, som hørte til det; og den Mand, der ellers kunde være saa mild og overbærende mod os, han kunde da over en saadan Ubetydelighed ofte, om jeg saa maa sige, fylde sig selv med et saadant Overmaal af Gnavenhed og Vrede, at han maatte udlade det, og han begyndte da med den afskyelige Knubsen i Hovedet, der har indjaget saa Mange Frygt for ham. Jeg har saaledes engang maattet skrive en heel Time om for ham, fordi jeg havde skrevet „f“ istedetfor „f“, ligesom jeg ogsaa mindes, at han eengang har knubset mig saaledes i

Hovedet, at jeg i lang Tid følte en sand Rædsel for at komme ham nær. — Denne hans Stiilretten blev os derfor i Almindelighed en sand Tortur, og da Enhver gik op til ham paa Cathedret med sine Stiile, naar han selv vilde, saa trykkede man sig naturligvis saa længe som muligt, og kunde kun bevæges til endelig at gaae op til ham af Frygt for, at man skulde faae for mange urettede Stiile (imidlertid kunde disses Antal for enkelte stige til 5 á 6 Stykker), hvorved Torturen blev saa meget vissere og langvarigere. — Vi befandt os ved denne Leilighed i samme Tilstand, som naar et Barn, der er bange for Vandet, skal ud at svømme, og derfor med Angst og Bæven staar ved Bredden og endelig tæller til 10 for at give sig selv Mod til at gjøre det Skridt, som dog ikke kan undgaaes. — Vi gjorde os derfor ingen Umage for at levere en fra Indholdets Side god Stiil, men sørgede fornemmelig for at den ikke blev længere, end netop nødvendigt for at den kunde antages, og at der ingen egentlige grammatikalske Feil var i den, men især saae vi nøiagtigt efter, at ethvert Bogstav var skrevet med alle de dertilhørende Træk, Prikker og Streger. — Han var derfor væsentlig kun Skrivelærer, og vi lærte langt mere dansk Stiil af den latinske Oversættelse, som vi skreve hos Dichman, der altid paa det nøiagtigste giennemgik disse og lagde megen Vægt paa, at Oversættelsen var gjort paa rigtigt Dansk og ikke med latinske Vendinger. Jeg vil anføre et Exempel, der ikke blot i det enkelte Tilfælde, men i det Hele viser disse 2 Læreres forskellige Bedømmelsesmaade af Stiil. Da jeg var i øverste Classe, kom jeg engang efter den skriftlige Examen tilfældigvis op til D., og han sagde da til mig næsten med Bedrøvelse: „Jeg var saa glad over og saa tilfreds med din latinske Stiil, indtil jeg endelig mod Slutningen saae — disse 2 store grammatiske

Feil; men da det andet er saa særdeles godt, vil jeg skrive disse Feil paa din sædvanlige Hastværks- og Ubetænksomheds Regning og dog maaskee stemme for *laud.*“; men da jeg siden kom til Melchior, sagde han om den samme Stil: „Naar en Mesterlectianer kan begaae saadanne grove Feil, som ethvert Barn i nederste Classe kan see, saa kan jeg ikke give ham mere end *non contemn.*“ — Vi frygtede Melchiors Vrede og følte ofte Uvillie over denne hans Fremgangsmaade, hvor Straffen ikke stod i Forhold til Feilen, og hvor det næsten blev os umuligt ikke at støde an hist og her; men vi skammede os og ærgrede os over os selv, naar vi havde leveret D. en slet Stil. —

Melchior var ganske et Barn af den Tid, hvori han var opvoxet, med dens Rationalisme, dens Theorier om Menneskerettighederne og dens Rousseau-Base-dowske Undervisnings- og Opdragelses-Anskuelser, og efterat denne stærke, udprægede Character engang havde dannet og afsluttet sig, er der vist ikke foregaaet nogen væsentlig Forandring i hans Tænkemaade og Anskuelser. — Han var, som sagt, en fuldstændig Rationalist, men medens hans Væsens Ærlighed og fuldkomne Sandhed ikke tillod ham at udsige Noget, som han ikke erkjendte, var han dog for tolerant til at gjøre noget Forsøg paa at fratage Andre deres Overbevisning og altfor samvittighedsfuld til med sin Villie at yttre noget, der kunde svække Disciplenes Agtelse for Religionen og for de Lærere, der havde en anden Mening end han; men det var desuagtet kiendeligt nok, at han, naar han f. Ex. enten var Censor eller Examinator i Religion, eller han maatte følge Disciplene i Kirke, befandt sig i en meget forlegen og for ham saa heelt usand Stilling. Men manglede han end saaledes egentlig religiøs Følelse og Tro, saa var derimod hans Sædelighedsfølelse saa meget mere udviklet, og

han gav det Sædeliges Begreb et stort Omfang og udstrakte det selv til saadanne Ting, som i Almindelighed blive henregnede til det Ligegyldiges eller Tildelighedsategori. (Det er saaledes bekiendt nok, at da han i de af ham forfattede Love for Disciplene ikke havde sat nogen Straf for at lyve, bande og drikke Brændevin, saa tilføiede han i Indledningen for at undgaae enhver Misforstaaelse, at slige Straffebestemmelser kun vare udeladte af den samme Grund, hvorfor Solon ikke havde sat Straf for Fadermord, fordi han nemlig antog, at ingen Discipel kunde begaae en saadan Forbrydelse). — Der var overhovedet over denne robuste, fiirskaarne Mand udbredt et Præg af næsten qvindelig Kydskhed, og ingen skal vist med Sandhed kunne sige, at han nogensinde af hans Mund har hørt enten en Eed, et groft Skiildsord eller overhovedet noget tvetydigt Ord, der kunde saare det fiineste Øre, ligesom han, som bekiendt, hverken drak Brændevin eller røg Tobak. — Som han var en Børneven, saaledes var han ogsaa en sand Bondeven. Han søgte i alle kun „Mennesket“, og, skiøndt han vistnok ogsaa kunde finde dette blandt de højere Stænder, hvor det selskabelige Livs conventionelle Skikke og Former dog ofte kan have berøvet Menneskene noget, og ofte ret meget, af deres Naturlighed, og givet dem et konstlet og paataget Præg, saa er det dog vistnok, at han med sit hele Væsen sympathiserede med de saakaldte lavere Stænder og, om jeg saa maa sige, mere naturlige Mennesker; han undlod derfor aldrig, naar han mødte en Mand eller Kvinde af den simplere Stand, at gien-gielde deres Hilsen med det venlige Nik med Hovedet, som var ham eiendommeligt, og han hørte med stor Venlighed og Taalmodighed paa de Spørgsmaal og de Klager, som de forebragte ham, og understøttede dem velvilligt med Raad og Daad, og han var derfor meget

afholdt af alle saadanne Folk; det blev ogsaa dengang almindelig sagt, at Melchior, da han blev Medlem af Godsets Bestyrelse, altid med Varme talte Bøndernes og de lavere Classers Sag. —

I legemlig Henseende var han meget hærdet og trodsede baade Hede og Kulde, Regn og Blæst, og med Hensyn til sin Klædning og hele Levemaade var han i høieste Grad tarvelig og nøisom. — Med Undtagelse af de enkelte, høitidelige Lejligheder, da han maatte iføre sig en sort Kiøle, som han efter Sigende havde anskaffet sig, da han disputerede for Doctorgraden (altsaa 1801), saae man ham altid kun i den samme Dragt, med graa Benklæder og en lang Frakke af mellemgrøn Farve; denne tog han paa, naar Skrædderen bragte den, og bar den uafbrudt, indtil den var opslidt og han anskaffede sig en ny netop af samme Farve og Form. Om han havde nogen Overfrakke eller Kavai, veed jeg ikke, jeg mindes idetmindste ikke at have seet ham med nogen saadan, og selv om Vinteren gik han altid uden Hovedbeklædning, eller ialfald, naar han skulde til Nestved, kun med en lille Saffians-Kaskeet. — Det var næsten ligesaa meget af Princip, som fordi han ingen Sands havde derfor, at han efterhaanden havde forsaget alle de Bequemmeligheder og Behageligheder i det daglige Liv, som den dannede Mand ellers sætter Priis paa og anskaffer sig, naar han formaaer det; hvad han havde tilovers af sine ikke store Indtægter, anvendte han derimod allene paa Bøger, især af naturvidenskabeligt Indhold, eller til at forøge Samlingen af Naturalier eller Instrumenter. — Hans Tarvelighed og Nøisomhed gik, som bekiendt, i visse Henseender temmelig vidt, og han kom undertiden ind paa det Cyniske Gebeet. Vinduerne i hans Dagligstue kunde saaledes i Almindelighed ikke oplukkes, fordi de vare overfyldte med mange forskellige Gienstande,

og Fugle stundom fløj frit omkring i Værelset, og en Rengiøring kunde næsten ikke finde Sted, fordi Stole og Borde ogsaa som oftest vare bedækkede med Fugle- og Musebene, med udstoppede Dyr og Fugle o. s. v., som Ingen turde vove at røre ved. — Hvad enten han af Naturen ikke har havt nogen synderlig Smag eller Lugt, eller hans Beskiæftigelse havde svækket disse Sandser, saa er det vist, at han aldrig besværedes i denne Henseende, og naar vi f. Ex. vare tilstede, medens han undersøgte et Dyr eller en Fugl, og vi da kunde klage over den slemme Lugt, forsikrede han os altid, at det var Indbildning eller Affectation, og naar vi stundom ikke kunde spise Grøden eller Vællingen, fordi den var sveden, vilde han aldrig høre nogen saadan Undskyldning og foregik os ogsaa her med et godt Exempel ved ufortrøden og uden at forandre en Mine at tømme sin Tallerken til Bunden; og ofte havde de Fugle, som fløi frit omkring i Værelset, først taget deres Deel af hans tarvelige Frokost, uden at det forhindrede ham fra at nyde det Tilbageblevne med den sædvanlige Appetit. — Som han selv var hærdet og ikke kendte noget til Magelighed og Bequemmeligheds Hensyn, saaledes kunde han heller ikke taale at see noget Sligt hos Disciplene, og da han ikke havde faaet nogen Bestemmelse herom indført i de skrevne Love, havde han i den Anledning paa egen Haand forfattet et lille uskrevet Tillæg til Loven, og han var ligesom altid paa Jagt efter at finde slige Utilladeligheder, ved hvilken Leilighed vi naturligvis ansaae enhver List tilladelig for ikke at blive fangne. — Jeg vilde tillade mig at fortælle en af de mange Historier, som vi i den Anledning havde med ham og som tillige viser, med hvilken Frimodighed vi stundom i Timen kunde omgaaes med ham. Ved den Omflytning af Disciplene, som foregik i min Tid, kom de 6 øverste Disciple af 3.

Classe (hvoriblandt jeg var) til at boe paa Hjørneværelset i den gamle Bygning (hvor Oldfruen forhen havde boet), og vi havde dengang den Skik eller Uskik at lægge en gammel Frakke paa de haarde Træstole, hvor vi dengang sade, eller andet Klædningsstykke, som vi, naar det ikke brugtes, giemte i vore Skabe; det hændte sig nu en Torsdag Formiddag, medens vi læste paa vore Lectier, at vi alle 6 (maaske for at hente vor Timad) et Øieblik var gaaede ud af Stuen, og at Melchior kort efter traadte ind; og da han saae vore Frakker ligge paa Stolene, bemægtigede han sig naturligvis dem alle (eller som vi kaldte det „hønsede“ dem). Da vi strax efter kom tilbage, forundrede vi os naturligvis i høi Grad over, hvorledes alle vore Frakker i det Øieblik kunde være forsvundne, indtil En af os tilfældigvis kom til at see ud af Vinduet og saae Melchior gaae med alle vore Frakker under Armen over den grønne Plads til sit Værelse, og sagde: „Der gaar Ørnen med alle vore Frakker tilbage til sin Rede.“ — Det blev da bestemt, at jeg, der sædvanlig var i hans Kridthuus, skulde gaa over og indløse Frakkerne for den Mulct af 2 à 3 Skilling pr. Stykke, som han af egen Magt havde fastsat for en slig Uorden, og, da vi ved at undersøge vore Giemmer fandt, at vi ikke kunde tilvejebringe den hele Sum (thi Penge vare dengang sieldne iblandt os), maatte jeg gaae med dem, vi havde samlet, for at prøve min Lykke. Da jeg kom over til ham og strax paa hans Ansigt kunde see, at han var mere glad end vred over den store Fangst, han havde giort, og at jeg saaledes vel turde vove at gaae paa Accord med ham, lykkedes det mig, efter at jeg en Tidlang under gjensidig Spøg havde underhandlet med ham og forsikret, at vi for Øieblikket ikke kunde skaffe flere Penge tilveie, at erholde vore Frakker udleveret for de medbragte Penge, vel omtrent $\frac{2}{3}$ af den

forlangte Sum, og formodentlig imod det Løfte, at vi ikke oftere vilde bruge vore Klæder saaledes i Magelighedens Tieneste, et Løfte, som rimeligvis ikke blev holdt. — Der var dengang ikke, og har vel heller ikke forhen været, nogen Lærer ved Herlufsholm, der saaledes som Melchior med sit hele Væsen og al sin Tanke var knyttet til Skolen, og Alt, der hørte den til; thi for dens Vel og Hæder levede og virkede han kun, og ikke blot alle sine personlige Kræfter, men ogsaa de timelige Midler, han havde tilovers, anvendte han i dens Tieneste, og han var lige saa øm over Skolens Ære som over sin egen, hvilket han viste ved mange Leiligheder. Selv de Disciple, der for deres eget Vedkommende kunde have nogen Grund til Klage over ham, maatte derfor forsones med ham ved at se denne hans uegennyttige Hengivenhed og fuldkomne Opofrelse for Skolen. — Derfor blev han ogsaa Skolens Historie-skriver; thi kun en saadan Hengivenhed og Kierlighed for denne kunde bringe ham til af egen Drift at begynde og fuldende et saa vidtløftigt Arbeide, der berøvede ham en saa stor Deel af de faa Timer, han havde tilovers for sig selv, og som laae saa fiernt fra de Studier og Beskieftigelser, som han ellers elskede og dyrkede.

6.

H. E. Colding var maaskee den meest kundskabsrige og i videnskabelig Henseende dygtigste af de daværende Lærere, og dertil en godmodig, grundærlig og i enhver Henseende høist agtværdig Personlighed; men han var ingen god Lærer for os. — Ikke blot i de gamle Sprog, Latin, Græsk og Hebraisk, og i alle de Fag, der hørte ind under Theologernes Omraade, besad han ganske vist usædvanlig mange og grundige Kundskaber, men ogsaa i andre Fag var han hiemme; jeg

erindrer saaledes, hvorledes han engang i høi Grad imponerede os, da Sick (den eneste iblandt os, som havde noget mathematisk Talent) engang forelagde ham en algebraisk Ligning, hvoraf han ikke kunde finde ud, og som Colding strax paa Stedet løste for ham. — Colding vilde vist have været en fortrinlig Manucteur til theologisk Attestats og kunde maaske endog med Ære have beklædt et theologisk Professorat, hvis han havde rettet sine Bestræbelser derefter, men han forstod sig ikke paa Børns Undervisning, hvormed han rimeligvis ikke forhen havde beskæftiget sig, og han svævede stedse i en Region, der var over vor. — Vor hebraiske Grammatik (Rasmussens), der var giennemtrukket med hvide Blade, maatte vi saaledes fylde med allehaande skriftlige Tilføjninger, som vi ikke forstode og ikke havde Brug for, medens vi derimod aldrig forstod Begyndelsesgrundene rigtig og ikke fik nogen Fasthed i Sproget eller Interesse derfor. — Hans Religionsundervisning vilde heller ikke slaa an, hvori dog maaskee Fogtmanns slette Lærebog havde nogen, men dog ikke al Skylden, thi naar han undertiden forkastede enkelte af dens Paragrapher og dicterede os ny istedet, da havde disse nye Paragrapher en meget dogmatisk-lærd Character og Tilsnit, som aldeles ikke passede for vort Standpunkt. — Han søgte vistnok at forklare os Lærebogen, det vil sige, han holdt om hver § et lille Foredrag; men som han ved denne Leilighed i Almindelighed ikke sad lige paa Stolen, men paa Siden af denne, saa at han ikke vendte Øinene ud imod os, men henimod Døren eller Væggen til den næste Classe, — saaledes forglemte han ogsaa, til hvem han talte, og holdt et Foredrag for et tænkt Publicum, der var meget forskielligt fra det tilstedeværende — og som derfor i Reglen gik os forbi og var uden Indflydelse. — Naar vi havde skrevet en theologisk Opgave, forelæste

han os ogsaa undertiden en Besvarelse heraf, som han selv havde skrevet, og skøndt vi vistnok gierne hørte den og havde en Fornemmelse af, at det var noget Fortrinligt, saa var ogsaa hans Overlegenhed saa stor, at vi ikke bleve hjulpne hermed. — Han syntes overhovedet ikke at have nogen Interesse for den Slags Undervisning og var ikke, saaledes som Dichman, med sin hele Personlighed tilstede ved Undervisningen og formaaede derfor heller ikke at vække frem Interessen for denne, og vi troede, at han var glad, naar Undervisningen var tilende, at han atter kunde komme tilbage til sine Bøger, thi at sidde med disse og studere var vist hans største og eneste Glæde; thi for det selskabelige Liv havde han, som det syntes, ingen Tilbøielighed, og han havde derfor ikke Omgang med nogen eneste Familie i Omegnen, ligesom han heller ingen Interesse havde for Naturen.

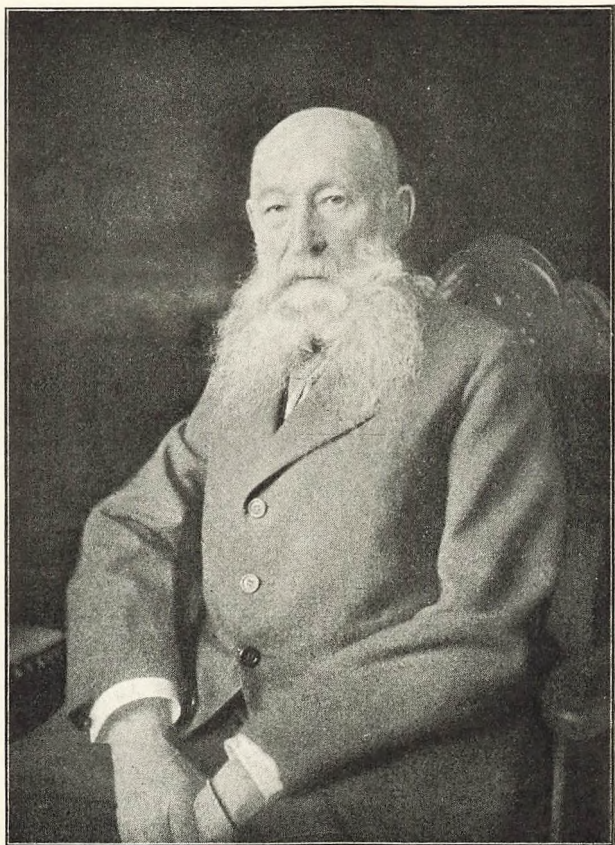
7.

Om *Julius Zahle* gaaer min Dom i ganske modsat Retning. Han var ganske vist den af de daværende Lærere, som besad de færreste Kundskaber og den mindste videnskabelige Dygtighed, men han var efter min Mening en god og respectabel Lærer. — Vi havde vistnok allerede dengang en temmelig klar Fornemmelse af, at hans Kundskaber ikke var som en Sød, hvor man ikke kunde see Bunden, men han erkjendte selv sin Svaghed og søgte at afhielpe denne Mangel med en usædvanlig Flid. — Han læste regelmæssig ligesom Disciplene hver Aften sine Lectier til den næste Dag, og vi sagde derfor undertiden med ungdommelig Overmod og Overdrivelse, at Forskiellen mellem ham og os egentlig kun bestod i, at han var een Dag forud for os, idet han selv om Mandag Aften læste de Lectier, som vi læste om Tirsdagen. — I den Henseende var

dog Sandheden, at da han var theologisk Candidat og ikke philologisk, havde han vel ikke egentlig studeret det græske Sprog, og da han derfor efter Fogtmanns Bortgang overtog, vistnok efter eget Ønske, Undervisningen heri, maatte han først gjøre sine Studier eller ideligt forøge og udvide sine Kundskaber i dette Sprog. — Men denne hans Mangel blev i Forbindelse med hans Flid og Bestemthed og Interesse for Undervisningen paa en Maade til Gavn for denne; thi da han om Mandagen selv havde prøvet, hvor Skoen trykkede, kunde han saa meget bedre forstaae, hvor den vilde trykke os om Tirsdagen; han svævede derfor ikke i Noget, som var høit over os, men han holdt sig til det Simple og for os Fattelige og Nødvendige; og, skjøndt der vistnok ved hans Undervisning ikke var noget saadant Vækkende og Oplivende, som ved Dichmans, saa var den dog i det væsentlige tilfredsstillende. — Det samme var Tilfældet med Geographien, som han modtog efter Waage, efter den Maade, hvorpaa denne Undervisning dengang dreves, da man endnu ikke kiendte til den physiske Geographie. — Udenfor Undervisningen kom han os altid gierne og med Velvillighed imøde, og da han havde Talent for selskabelige Underholdninger og vedblev at holde Omgang med mange Familier i Nestved, saa bevarede han en Friskhed og Livlighed, der ogsaa kom os tilgode i vort Forhold til ham saavel i som udenfor Undervisningen.

Efterretninger
om
Skolen og Opdragelsesanstalten.

Ved Rektor J. Krarup.

Wm. H. Wood

Skolens Overbestyrelse.

Skolens Forstander siden 1887, Hans Excellence Geheimekonferensraad, Lensbaron *T. Reedtz-Thott*, der til sin høje Alderdom havde bevaret sin legemlige og aandelige Kraft, paadrog sig i Foraaret 1923 en alvorlig Sygdom, og hans Helbredstilstand var siden den Tid vaklende. Han gav sig dog fremdeles ivrigt af med Skolens Anliggender, og ingen anede, at han omgikkes med Planer om at træde tilbage fra denne Virksomhed. Det kom derfor som en Overraskelse for alle, da det d. 22. Oktober telefonisk meddeltes Skolen fra Gaunø, at han havde søgt og faaet sin Afsked, og at hans Søn var udnævnt til Forstander. To Dage efter modtog Rektor denne Skrivelse:

Gaunø, den 23. Oktober 1923.

Kære Rektor Krarup!

Idet jeg herved meddeler Dem, at Hans Majestæt Kongen under 19. d. M. har, efter min derom indgivne Ansøgning, meddelt mig Afsked som Forstander for Herlufsholms Skole og Gods fra Ugangen af Oktober Maaned d. A. at regne og samtidigt har beskikket min Søn Kammerherre Baron O. Reedtz-Thott til Forstander fra den 1. November d. A., beder jeg Dem om at kundgøre dette for Skolens Lærere og Stiftelsens øvrige

Embedsmænd, og bringer jeg herved Dem, kære Rektor, saavel som Lærere og Embedsmænd min bedste Tak for godt Samarbejde i Stiftelsens Tjeneste og udtaler det Haab, at Stiftelsen under den nye Styrelse maa gaa en lykkelig Fremtid i Møde.

De bedes ligeledes bringe Skolens Disciple en Hilsen fra den gamle Forstander, hvis Glæde det har været at følge de unge saavel i deres Skoletid som i deres senere Liv og Virken.

Deres hengivne

Reedtz-Thott.

Som Svar herpaa afsendtes følgende Fællesudtalelse:

Herlufsholm, den 25. Oktober 1923.

Deres Excellence!

Idet vi retter en ærbødig Tak til Deres Excellence for den Skrivelse af 23. d. M., i hvilken De efter at have meddelt Deres Entledigelse fra Embedet som Forstander for Herlufsholm Skole og Gods tager Afsked med Skolens Personale, føler vi Trang til i Forening at give Udtryk for vore Følelser ved dette for vor Skole saa betydningsfulde Vendepunkt.

Uagtet Tanken om et Forstanderskifte i Betragtning af Deres Excellences høje Alder ikke kunde være os fremmed, gjorde det dog et overvældende Indtryk paa os alle, da vi forleden pludselig stod overfor den Kendsgerning, at en 36-aarig, ærefuld Periode af Herlufsholms Historie nu var afsluttet. Deres Excellences Person er for os saa nøje knyttet til Stiftelsen og Skolen, at vi vanskelig kan tænke os den skilt derfra. Vi har alle modtaget vor Udnævnelse af Deres Haand og har i den kortere eller længere Tid, i hvilken vi har virket her, faaet et levende Indtryk af den varme

Interesse, der har besjælet Dem, ikke blot for de store og indgribende Foretagender, der i den sidste Menneskealder har ændret Herlufsholm saa væsentligt i det ydre som i det indre, men ogsaa for de smaa Ting i Skolens daglige Liv. Vi har følt Stolthed over at vide en af vort Fædrelands første Mænd i Spidsen for vor Skole; vi har højagtet Deres Excellences Loyalitet, der ikke kendte og ikke taalte Krogveje, Deres Fasthed, naar en Beslutning, maaske ofte med Overvindelse, var fattet; og vi har med Dem delt Glæden over, at Herlufsholm Stiftelse under Deres Styrelse har gennemgaaet en saadan Udvikling, at dette Afsnit af dens Tilværelse med Rette kan betegnes som et af de lykkeligste.

Nu, da det vemodige Øjeblik er kommet, da vi ikke længere skal se Deres Excellence færdes iblandt os, høre Deres klare Stemme lyde ved Skolens Højtideligheder, ansføres i vort Arbejde for den ved Deres Eksempel, er det os magtpaaliggende at udtrykke vor Sorg over Adskillelsen og vor Taknemlighed for al personlig Velvilie, og vi beder Dem være forvissat om, at enhver af os vil bevare Mindet om vor gamle Forstander med dyb Højagtelse og Ærbødighed.

J. Krarup. C. H. Jerntoft. A. Mørch.

P. Götzsche. Johs. Ferdinand.

V. Borelli Møller. H. J. Helms. N. R. Gade.

Sv. Juel Møller. Vilhelm Steffensen.

Johs. Andersen. Aksel Volten. Johs. Madsen.

K. Jul. Essendrop. K. Hee Andersen.

Th. Lind. H. Køster. Karen Anker Jensen.

Karen Brasen. S. Holger Sørensen.

Til ovenstaaende Udtalelse beder undertegnede om at maatte slutte sig.

H. Hertz. Sophus Wiig.

Ved en Haandskrivelse af 30. Oktober 1923 udnævnte Hs. Maj. Kongen den afgaaende Forstander til Ridder af Elefanten.

Forstanderskiftet fandt Sted den 31. Oktober. Om Formiddagen indfandt den tiltrædende Forstander, Kammerherre, Baron *Otto Reedtz-Thott*, sig paa Herlufsholm, ledsaget af Sekretæren, Godsforvalter *Horstmann*, Gaunø, og Stiftelsens Revisor, Departementschef *K. Glahn*, og efter en Gennemgang af samtlige Værdipapirer og kontante Beholdninger undertegnedes Overtagelsesdokumentet paa Godsforvalter *Linds* Kontor.

Kl. 2 samledes paa Festsalen: Disciplene, Lærere og Embedsmænd med Fruer, Departementschef *Glahn*, Godsforvalter *Horstmann*, fhv. Organist *Wiig* med Frue, fhv. Forpagter *Hertz* med Frue, Sognepræst *Hee-Andersen* med Søster, samt, som Repræsentant for Herlufsholm Kommune, Sogneraadsformand *A. Hansen* med Frue. Efter at Baron *Reedtz-Thott*, ledsaget af Rektor, var traadt ind i Salen, besteg han Talerstolen og udtalte sig omtrent saaledes:

Anledningen til, at vi er samlede her idag, er jo den, at Hans Maj. Kongen under 19. ds. har bevilget min Faders, Lensbaron *Reedtz-Thotts* Ansøgning om Afsked som Forstander for Herlufsholm Skole og Gods fra 1. November d. A., og at Hans Majestæt fra samme Dato har udnævnt mig til Forstander.

Der har idag i den Anledning fundet en Aflevering Sted af alt Stiftelsen vedrørende, og jeg har altsaa fra imorgen overtaget Hvervet.

I 36 Aar har min Fader beklædt denne Stilling; det er et langt Tidsrum, og meget er sket her paa Stedet i den Tid, men man vil sikkert forstaa, at jeg ikke føler mig kaldet til nærmere at tale derom, det vil sikkert andre kunne gøre med større Ret. Jeg vil kun bringe Dem alle min Faders Hilsen og Tak for de

mange Aars Samvirke i denne Virksomhed, som i saa høj Grad havde hans Interesse og Kærlighed.

Hvervet som Forstander for Herlufsholm Skole og Gods har, som ogsaa Ordene siger, to Sider: at administrere Godset og at styre Skolen. I almindelige private Forhold er det jo ofte Indtægtssiden, der volder de fleste Bekymringer; for Herlufsholms Vedkommende er det heldigvis saaledes, at dets økonomiske Forhold er gode, selv om de ikke altid har været det — Skolen har jo engang været lukket af Mangel paa Penge —, og da Godset nu mest bestaar i Obligationer og den Art Formue, er den Side af Virksomheden ikke saa vanskelig. Anderledes forholder det sig med Styrelsen af Skolen.

Skolens økonomiske Forhold er som nævnt gode, og udadtil staar den heldigvis frit, men Kritik og Fordringer vil der jo altid komme udefra. Kritiken kan ofte være gavnlig, ikke mindst overfor et lille selvstændigt Samfund som en saadan Skole er, og Fordringerne kan ikke altid afvises som uberettigede, men for en Skole, som har virket i over 350 Aar, gælder det ogsaa om at skærme de gode Traditioner under skyldig Hensyntagen til de Livets Krav, der til enhver Tid maatte melde sig. Herlufsholms Maal er at være Landets bedste Kostskole, en Stilling, hvorfor den har saa mange Betingelser. —

Det er vanskeligt at styre en Skole som Herlufsholm, fordi den omfatter et Menneske-Materiale af højst forskellig Alder, ofte med modstridende Interesser — en Discipels og en Lærers Interesser falder jo ikke altid sammen —. Ogsaa Anskuelser kan være ret forskellige, og det er en ansvarsfuld Gerning, fordi den drejer sig om Paavirkning og Opdragelse af Dreng, ufærdige Mennesker, hvortil her ogsaa kommer det, at en Kostskole ofte maa træde i Hjemmets Sted og fylde de Opgaver, som ellers paahviler dette.

Jeg har ofte mødt den Ytring, at jeg vel sagtens var Herlovianer, men har dertil svaret, at jeg heldigvis ikke var det, fordi mine Forældre havde indset, at jeg burde længere bort end til en Skole lige ved Gaunø, en Skole, hvor min Fader endogsaa var Forstander. Nu vilde jeg dog ønske, at jeg havde det Kendskab

til Skolen og Forholdene der, som kun en gammel Discipel kan have. —

Naar jeg overtager Hvervet som Forstander, beder jeg om Evner til at udfylde Pladsen og om Vejledning til at træffe de rette Afgørelser.

Og denne store Forsamling, baade Disciple, Lærere, Funktionærer, og ikke mindst Kvinderne, hvis Betydning her er saa overordentlig stor, beder jeg om at have Tillid til min Villie til at gøre det rette og om Forstaaelse af den ansvarsfulde Gerning, vi staa overfor: at danne og opdrage den Ungdom, af hvilken vort Lands Fremtid paa saa mange Maader er afhængig.

Derefter talte Rektor:

Da jeg forrige Mandag, mens Skolen sad ved Middagsbordet, bragte den for os alle saa uventede og overraskende Meddelelse om Forstanderskiftet, nøjedes jeg med at opfordre Lærere og Disciple til at rejse sig for at tilkendegive deres Ærbødighed for og Taknemlighed imod den afgaaende Forstander og deres Haab og Forventninger om en lykkelig Fremtid under den nye Styrelse — idet jeg iøvrigt ikke fandt Øjeblikket egnet til en udførligere Udtalelse om den betydningsfulde Begivenhed og sagtens heller ikke havde været i Stand til en saadan, betaget som jeg var af det lige indløbne Budskab.

Her maa det være mig tilladt at sige nogle Ord paa Skolens Vegne, der dels skal være et Tilbageblik paa vor gamle Forstanders Virksomhed, dels en Velkomsthilsen til hans Efterfølger.

Da for ikke længe siden en af Landets Stormænd — det var Grev Mogens Frijs — var død, saa man i et Blad den Vending, at med ham var Danmarks sidste Adelsmand gaaet bort. Man skal være varsom med Ytringer af en saa absolut Karakter; i dette Tilfælde skyder det langt over Maalet, saa sandt som der endnu findes og sikkert i en lang Fremtid vil findes mange Ætlinge af de berømte gamle Slægter, der føler den Forpligtelse, deres Navn fra Fødselen har paalagt dem, og som baade har Evne og Vilje til at sætte deres Kræfter ind i Samfundets og Fædrelandets Tjeneste.

Det har jo sikkert heller ikke været den paagældende Forfatters Mening at nægte dette, men han har tænkt paa de senere Tiders Tendens til at viske Grænserne ud, paa den Lovgivning, som har splittet de store samlede Jordegodser og berøvet deres Besiddere den Magtstilling, der paa Forhaand gav dem en fremskudt Plads i Samfundet. Men selv med denne Indskrænkning kan man ikke med Rette bruge den omtalte Ytring, saalænge Lensbaron Tage Reedtz-Thott sidder paa Gaunø.

I ham har vi fremfor nogen Typen paa Jorddrothen i gammel Stil: med fuld Bevidsthed om Betydningen af den Plads, han indtog i Verden, forbandt han fra første Færd Følelsen af det Ansvar og de Forpligtelser, hans Stilling paalagde ham. Ikke meget over 20 Aar gammel tiltraadte han Besiddelsen af sine omfattende Godser, hvis Bestyrelse i og for sig nok kunde kræve sin Mand helt; men ved Siden af en mønsterværdig Administration af disse ofrede han sig tidlig for offentlige Anliggender og vedblev dermed sit lange Liv igennem. I Sogneraad og Amsraad, i forskellige Landbrugsorganisationer og almennyttige Selskaber og i en lang Række industrielle Foretagender lagde man Beslag paa hans Evner og hans Arbejdskraft; og efter at han var traadt ind i det politiske Liv, blev han hurtigt en af de førende Skikkelser. 1892 blev han Udenrigsminister, og et Par Aar efter kom han som Regeringens Chef til at danne det vigtige Overgangsled til den endelige Bilæggelse af den store Forfatningskamp.

Blandt de mange Hverv, der efterhaanden overdroges ham, var ham intet kærere end det, som han idag fratræder: Stillingen som Forstander for Herlufsholm, som han har beklædt i 36 Aar, længere end nogen af hans Forgængere.

Enkelte mindes endnu den Alvor og Myndighed, hvormed han i denne Sal ved sin Tiltrædelse udtalte sig om den Betydning, han tillagde dette Hverv, og om de Linier, han agtede at følge under sin Styrelse; nu ved Afslutningen kan det siges med Sandhed, at hans Interesse for Stiftelsens Ve og Vel intet Øjeblik har været svækket. Sammen med sin udmærkede Hustru, som jeg ikke selv har haft den Lykke at kende,

men hvis Minde i Hengivenhed og Beundring lever hos mange i denne Forsamling, fulgte han fra det nærliggende Gaunø Skolens Liv i stort og smaat; hertil kom han gerne, ikke alene paa Skolens store Dage i Aarets Løb, men ogsaa ofte under daglige Forhold, og han gav sig da altid Tid til timelange Drøftelser. Og han var altid hjemme, naar man bad om Lov til at opsøge ham for at tale om Skolens Sager.

I pædagogisk Henseende havde han sine bestemte Anskuelser, men overlod som oftest uden smaalig Indblanding Enkelthederne til Skolens Mænd, hvem han skænkede en Tillid, som de i høj Grad har paaskønnet; med rund Haand har han lige til den sidste Tid bevilget de ofte betydelige Udgifter, der krævedes, for at Skolen med Hensyn til Undervisningsmidler ikke skulde staa tilbage for nogen anden her i Landet. I sit Ydre er Herlufsholm i hans Styrelsestid undergaaet omfattende Forandringer, og i et Skrift, som han udgav 1912 i Anledning af sit 25-Aars Jubilæum, kunde han med Stolthed pege paa disse. Jeg nævner eksempelvis de store Arealer, der er udlagt til Sportsplads, Skolehave og Pinetum; Tilbygningen til Skolebygningen, hvor de smaa har til Huse; Badeanstalten; Vandværket med de dertil hørende Anlæg; det smukke Sygehus. Og hertil er endda siden kommet den anseligste Tilvækst af dem alle: Biblioteksbygningen.

I det samme Skrift gør han Rede for den økonomiske Udvikling i hans Forstandertid, der indtil da var overordentlig gunstig og et Vidnesbyrd om den Samvittighedsfuldhed og Omsigt, hvormed den var ledet. Siden da har Forhold, over hvilke han ikke var Herre, ramt Stiftelsen haardt, og det var med oprigtig Sorg, at Forstanderen maatte indskrænke Fripladsernes Tal og forøge Skolekontingenterne. —

Nu er da hans Virksomhed iblandt os, der har sat saa dybe Spor, endt. Jeg havde i Søndags en af mit Livs mest gribende Oplevelser, da jeg var paa Gaunø for paa Skolens Vegne at tage Afsked med den gamle Excellence. Trods sin Svaghedstilstand talte han længe, koncentrerende sig med forbausende Aandskraft alene om Herlufsholm, ligesom samlende i en Sum de Tanker, der i de mange Aar havde beskæftiget ham

under hans Styrelse af denne ham saa kære Skole. „Jeg vil ikke,“ sagde han bl. a., „kunne svare til al den Ros og den Paaskønnelse, som i disse Dage er ofret paa mig, fra højeste Sted, fra Ministeriet og høje Embedsmænd og fra mange andre Sider. Men jeg har gjort, hvad der stod i min Magt, for Skolen, og eet Ønske har jeg bestandig haft: at den, saavidt det var muligt — det har ikke under de givne Forhold været muligt i nogen høj Grad — kunde bevare sit Særpræg, være noget for sig selv uden at blive skaaret ganske over samme Læst som alle andre Skoler i Landet. Det er mig en stor Beroligelse nu at vide, at jeg kan vente disse Bestræbelser fortsatte i Fremtiden.“ Tilsidst takkede han gennem mig alle sine Medarbejdere og bad mig bringe hans Hilsen til Skolen.

I dette Øjeblik, da han giver Roret i andre Hænder, bøjer vi os i dyb Ærbødighed for, hvad han har været og virket for vor Skole. Hans Personlighed vil blive ved at leve i vor taknemlige Erindring, og hans Billede, i hvilket Kunstneren saa lykkeligt har forstaaet at gengive hans fornemme Træk og hans faste og kloge Blik, vil paa sin Hædersplads i det Galleri af fremragende Mænd, der pryder denne Sal, for sene Slægter bevare Mindet om hans Navn og hans Gerning.

(Forsamlingen rejser sig).

Det var af Hs. Excellences Ord til mig i vor sidste Samtale aabenbart, at han havde faaet et af sine højeste Ønsker opfyldt ved at se sin Søn udnævnt til sin Efterfølger som Forstander for Herlufsholm. Jeg kunde sige ham, at hans Glæde derover deltes af alle, der staar i Stiftelsens Tjeneste. Ikke blot er de mange Hverv, som allerede er overdraget Deres Højvelbaarenhed, den fremtrædende Rolle, De allerede har spillet i det offentlige Liv, os en Borgen for, at De har alle Betingelser for at styre vore Anliggender paa udmærket Maade. Men dernæst er det os en Tilfredsstillelse at vide, at det ikke er en fremmed, vi faar til Forstander. De medbringer fra Deres Hjem paa Forhaand Kærlighed til Herlufsholm, og i det Aar, da De var konstitueret i Embedet i Deres Faders Fraværelse, havde De Lejlighed til at erhverve et Kendskab til Stiftelsens

Administration og et direkte Indblik i Forholdene, som nu vil komme os til Gode. Paa den anden Side regner jeg det ikke for en Ulykke, at De ikke selv er udgaaet fra Skolen, thi hvor varme Følelser end gamle Herlovianere nærer for deres gamle Hjem, er de altfor ofte saa traditionsbundne, saa betagne af det ideale Skær, hvori deres egen Skoletid staar for dem, at det maaske endog kunde betyde en Hindring for en sund Udvikling, hvis en af deres Midte var blevet valgt til Forstander. Frie Hænder maa Forstanderen have, udadtil som indadtil. Vi glæder os over Deres Ord, at De med Ærbødighed for Skolens aarhundredgamle Traditioner vil forene en aaben Sans for Tidens Krav, og vi tilsiger Dem paa vor Side, at vi, hver efter sin Evne, under Deres Førerskab vil gøre alt, hvad der staar i vor Magt, for at Herlufsholms Navn ogsaa i Fremtiden kan nævnes med Ære. Hermed byder jeg Deres Højvelbaarenhed et hjerteligt Velkommen iblandt os og beder om Guds Velsignelse til Gennemførelsen af Deres høje Hverv.

Efter Højtideligheden paa Festsalen lod Forstanderen de tilstedeværende Damer og Herrer forestille for sig, og man samledes derefter til et Festmaaltid ved Skolens Bord.

I Løbet af de følgende Uger gik det gradvis tilbage med den gamle Excellences Kræfter, og den 27. November afgik han ved Døden. Ved hans Jordfæstelse fra Vejlø Kirke d. 4. December, der foregik med stor Højtidelighed og i Overværelse af Hs. Maj. Kongen, ledede Organist *Gade* Sangen i Spidsen for et Kor af Disciple fra Herlufsholm, og den øvrige Skole parade-rede med Fane paa Vejen til Kirkegaarden og sluttede sig derefter til Ligtoget.

Eksaminer.

Ved Studentereksamen og Mellemskoleeksamen 1923 bedømtes de skriftlige Fag af følgende:

Lektor *J. C. Petersen* og Lektor *Anker Jensen*: Dansk Stil i III G, Rektor *J. Nielsen* og Rektor *Hude*: Latinsk Version i III G ks, Lektor *H. M. Jensen* og Rektor *Bruun*: Engelsk Stil i III G ns, Lektor *D. Petersen* og Lektor *Thygesen*: Tysk Stil i III G ns, Lektor *O. Larsen* og Rektor *S. A. Christensen*: Matematiske Opgaver i III G m, Adjunkt *Paludan-Müller*: Dansk Stil i 4 M, Professor *Krüger*: Matematiske Opgaver i 4 M.

Som Censorer ved mundtlig Eksamen fungerede:

Lektor *Freuchen*: Fysik i III G m, Lektor *Rathsach*: Dansk i III G, Lektor *K. V. Olsen*: Engelsk i III G, Lektor Dr. *Cortsen*: Latin i III G og 4 M, Oldtidskundskab i III G, Adjunkt Fru *Bo*: Tysk i III G ns, Lektor *Bøgh*: Matematik i III G, Adjunkt *Brüel*: Fransk i III G.

Udfaldet af Studentereksamen var følgende (A = Aarskarakterer, E = Eksamenskarakterer):

Studentereksamen 1923.

Den klassisk-sproglige Linie.		Skriftlig	Mundtlig	Engelsk	Fransk	Skriftlig	Mundtlig	Græsk	Historie	Naturfag	Matemat.	Legems-	Orden	Antal af	Gennem-	Samlet	Sang	
		Dansk	Dansk			Latin	Latin					øvelser		Karak.	snitstal	Resultat		
<i>Paul Diderichsen</i>	A	mg	ug	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	12	7, ¹¹	mg	ug	
	E	mg	ug	mg	ug	mg	ug	ug	ug	ug	ug	mg	mg	11	7, ⁴⁵	7, ²²		
<i>P. C. Florian-Larsen</i>	A	mg	mg	mg	g	g	mg	mg	g	mg	mg	ug	mg	12	6, ³⁹	g	ug	
	E	mg	g	g	g	g	mg	mg	g	g	ug	mg	mg	11	5, ²¹	5, ⁸⁶		
<i>Adam Helms</i>	A	g	mg	g	g	g	mg	mg	mg	mg	mg	mg	g	12	6, ⁰¹	g		
	E	g	mg	g	g	g	g	mg	mg	mg	mg	mg	g	11	4, ¹²	5, ²³		
Den matematisk-naturvidenskabelige Linie		Skriftlig	Mundtlig	Engelsk	Fransk	Historie	Oldtids-	Geografi	Fysik og	Kemi	Skriftlig	Mundtlig	Legems-	Orden	Antal af	Gennem-	Samlet	Sang
		Dansk	Dansk				kundskab	o. Naturh.	Astron.			Matemat	Matemat.	øvelser		Karak.	snitstal	Resultat
<i>Poul Hage</i>	A	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	mg	mg	mg	12	7, ²³	mg		
	E	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	ug	ug	mg	ug	mg	12	7, ²²	7, ²³		
<i>Preben Henningsen</i>	A	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	g	13	6, ¹⁰	mg		
	E	mg	g	mg	mg	g	mg	mg	ug	ug	g	mg	g	12	6, ⁴⁴	6, ⁶⁷		
<i>Ove Jensen</i>	A	g	g	mg	g	g	mg	g	g	g	g	ug	mg	13	5, ⁷²	5, ⁷⁹		
	E	g	mg	g	g	g	ug	mg	mg	mg	midl	mg	mg	12	4, ⁵⁸	5, ¹⁵		
<i>Orla Skov</i>	A	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	13	6, ⁸⁵	mg	mg	
	E	g	g	mg	mg	g	ug	g	ug	ug	g	g	g	12	5, ³⁹	6, ¹²		

Studentereksamen 1923.

Den nysproglige Linie.	Skriftlig Dansk	Mundtlig Dansk	Skriftlig Engelsk	Mundtlig Engelsk	Skriftlig Tysk	Mundtlig Tysk	Fransk	Latin	Oldtidskundsskab	Historie	Naturfag	Matemat.	Løgsøvelser	Orden	Antal af Karakt.	Gennemsnitstal	Samlet Resultat	Sang
<i>Georg Brun</i>	A mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	ug	ug	mg	14	7, ²¹	mg	mg
	E mg	ug	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	ug	ug	ug	mg	mg	13	7, ³⁰	7, ²⁹	
<i>Aage Glente</i>	A mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	14	7, ⁰²	mg	mg
	E ug	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	ug	mg	mg	mg	mg	mg	13	6, ⁰⁹	6, ⁸⁶	
<i>Niels E. Lawaetz . . .</i>	A mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	mg	mg	14	6, ⁹³	mg	mg
	E ug	mg	mg	ug	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	mg	mg	13	6, ⁹²	6, ⁹³	
<i>Jørgen P. Secher . . .</i>	A mg	ug	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	14	6, ⁰⁰	ug	mg
	E mg	ug	mg	mg	mg	mg	mg	ug	ug	mg	mg	mg	mg	mg	13	5, ¹⁶	5, ²¹	
<i>Frantz Wendt</i>	A ug	ug	mg	mg	mg	ug	ug	ug	ug	ug	ug	mg	mg	mg	14	7, ⁵²	ug	
	E ug	ug	mg	mg	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	mg	mg	13	7, ⁶⁷	7, ⁶⁰	

Til Mellemskoleeksamen, ved hvilken der holdtes mundtlig Prøve i alle Fag, indstillede der sig 21 Disciple, der bestod med følgende Resultat:

Sven Bang mg (6,87), *Mogens Berg* mg÷ (6,59), *Ole Bernth* mg÷ (6,05), *Andreas Bjerre* g× (5,69), *Erik Bollerup* mg÷ (6,58), *Knud Demuth* mg÷ (6,01), *Poul Demuth* g× (5,97), *Svend Fournais* mg÷ (6,54), *Harald Hansen* mg÷ (6,01), *Jens Henriksen* mg (6,89), *Erik Høeg* mg÷ (6,25), *Christian Høegh-Guldberg* mg (6,86), *F. J. Billeskov Jansen* mg (6,84), *Roger Jensen* mg (6,86), *Jens Jermiin* mg÷ (6,63), *Olaf Kirstein* mg (7,02), *Knud Lindberg* g× (5,39), *Louis Mourier* mg (6,83), *Helge Nielsen* mg (6,72), *Tobias Ritzau* mg÷ (6,56), *Mogens Winge* mg÷ (6,65).

Lærerpersonalet.

Under Adj. *Borelli Møllers* Indkaldelse til Militærtjeneste fra $\frac{12}{9}$ til $\frac{8}{10}$ besørgedes hans Timer af cand. polyt. *S. Rønnow*, hans Inspektionsvirksomhed af Adj. *Steffensen*.

Under $\frac{5}{1}$ modtog kst. Adjunkt *Johs. Madsen* fast Ansættelse fra $\frac{1}{1}$ 1924 at regne.

Under Adj. *Voltens* Sygdom fra Midten af Januar til 1. Maj har fhv. Sognepræst *A. Andersen* læst Græsk og Latin i II G ks, cand. phil. Fru *Gade* Engelsk i 3 M og III G m, medens de øvrige Timer har været fordelt imellem Kollegerne.

Inventarieinspektør er Adj. *Borelli Møller*, Kostinspektør Adj. *Steffensen*.

Den ugentlige Inspektion har været varetaget af Adjunkterne *Helms*, *Juel Møller*, *Steffensen* og *Andersen*

samt Organist *Gade*. Paa øverste Sovesal har Adj. *Helms*, paa mellemste Adj. *Juel Møller*, paa nederste Adj. *Andersen* og paa Museumsbygningen, hvor ældste Klasse bor, Adj. *Borelli Møller* ført Tilsynet.

Som Assistenten ved Gymnastik og Sport har Stabssergent *H. Larsen* og Overofficiant *A. Hansen* fungeret med henholdsvis 15 og 6 ugentlige Timer.

Danseundervisningen har været ledet af Frøknerne *Halvor-Dahl* og *Schmidt-Hansen*.

Skolens Bibliotekar er Lektor *Gøtzsche*. Adj. *Helms* fører Tilsyn med Discipelbiblioteket.

Disciplene.

Ved Udsendelsen af forrige Aars Program talte Skolen 108 Disciple. Af disse afgik 12 som Studenter (se den foranstaaende Liste); 8 andre udgik ved Skoleaarets Slutning, nemlig *G. Boesen* af II G, *A. Madelung* af I G, *O. Bernth*, *A. Bjerre*, *K. Demuth*, *H. L. Hansen* og *K. Lindberg* af 4 M samt *A. Strodtmann* af 3 M.

Ved Skoleaarets Begyndelse kom 19 nye Disciple til, nemlig 1 i 4 M, 1 i 3 M, 2 i 2 M og 15 i 1 M. Efter Juleferien optoges ekstraordinært og paa Prøve 4 Disciple, henholdsvis i II G, I G, 3 M og 1 M. Skolen tæller saaledes 111 Disciple, af hvilke 2, *J. L. Krarup* og *M. Mørch*, er skolesøgende.

I den efterfølgende Fortegnelse er Disciplene opførte klassevis efter Bogstavorden; de nyoptagne er betegnede med *. De 3 Linier i Gymnasiet angives ved (ks), (ns) og (mn). De i Skolens Aarsskrift hidtil

anvendte Betegnelser for Gymnasieklasserne (V, VI og VII Klasse) er her og i Fremtiden erstattede med de ellers overalt brugte (I, II og III Gymnasieklasse).

III Gymnasieklasse.

1. Erik Balslev (Sognepræst B., Sorø), f. $\frac{4}{12}$ 1904 (ns).
2. Børge K. Diderichsen (Dommer D., Næstved), f. $\frac{13}{11}$ 1906 (ns).
3. Aage G. Holtved (Postmester H., Humble), f. $\frac{20}{11}$ 1905 (ns).
4. Ove Høegh-Guldberg (afd. Læge H.-G., Aarhus), f. $\frac{28}{2}$ 1905 (mn).
5. Rudolf J. P. Münster (Sognepræst M., Dalby, Thureby), f. $\frac{23}{6}$ 1906 (ns).
6. Otto J. Skousen (afd. Maskiningeniør S., København), f. $\frac{25}{3}$ 1906 (mn).
7. Flemming Tolstrup (afd. Sognepræst T., Frederiksberg), f. $\frac{15}{2}$ 1906 (ns).
8. Hans Jørgen Uldall (Sygehuslæge U., Hammel), f. $\frac{25}{5}$ 1907 (ns).

II Gymnasieklasse.

1. Helge Bernth (Epidemilæge B., Gjedser), f. $\frac{16}{10}$ 1906 (ks).
2. Dan H. Clausen (Købmand C., Næstved), f. $\frac{3}{12}$ 1906 (ns).
3. Jørgen Drachmann (Professor, Dr. phil. D., Charlottenlund), f. $\frac{29}{10}$ 1906 (mn).
4. Eigil F. S. Dreyer (Kaptajn D., København), f. $\frac{11}{3}$ 1907 (ns).

5. Olaf B. Gylding (Købmand G., Skanderborg), f. $\frac{5}{11}$ 1906 (mn).
6. Leif Hansen (Læge H., Orup), f. $\frac{25}{5}$ 1907 (ns).
7. Hans Larsen (Teglværksejer L., Ladby), f. $\frac{18}{12}$ 1906 (mn).
- 8* Kai Leschly (Oberstløjtnant L., Næstved), f. $\frac{29}{12}$ 1905 (mn).
9. J. P. Børge Neerup (Forretningsfører N., Næstved), f. $\frac{26}{2}$ 1906 (ks).
10. Ole Opstrup (Direktør O., Haslev), f. $\frac{18}{8}$ 1905 (mn).
11. Axel H. Schleisner (Læge S., Skelskør), f. $\frac{13}{7}$ 1907 (mn).
12. Sven Erik R. Smith (Konsul S., Næstved), f. $\frac{12}{11}$ 1907 (mn).
13. Hans Christian K. Wendt (fhv. Godsinspektør W., Sorø), f. $\frac{11}{1}$ 1907 (ns).

I Gymnasieklasse.

1. Sven F. Bang (Dommerfuldmægtig, cand. jur. B., Nakskov), f. $\frac{31}{7}$ 1908 (ns).
2. Mogens Berg (Kredslæge B., Nakskov), f. $\frac{7}{7}$ 1907 (ns).
3. C. Erik Bollerup (Læge B., Hobro), f. $\frac{24}{4}$ 1908 (mn).
4. Svend Fournais (Direktør F., Askeby, Møen), f. $\frac{21}{5}$ 1907 (mn).
5. Jens F. R. Henriksen (Adoptivfader Overlærer H., Slagelse), f. $\frac{31}{1}$ 1907 (mn).
6. Erik Høeg (Læge H., Jægerspris), f. $\frac{19}{2}$ 1908 (mn).
7. Christian J. H. Høegh-Guldberg (Kaptajn, Forstander H.-G., Aarhus), f. $\frac{18}{7}$ 1907 (mn).
8. Frederik Julius Billeskov Jansen (Overretssagfører B. J., Thisted), f. $\frac{30}{9}$ 1907 (mn).

9. Roger J. S. Jensen (Købmand J., København) f. $\frac{20}{8}$ 1908 (ns).
10. Jens J. S. Jermiin (afd. Stamhusbesidder J., København), f. $\frac{10}{12}$ 1907 (ns).
11. Olaf B. Kirstein (Læge K., København), f. $\frac{7}{5}$ 1908 (ns).
- 12.* Herbert Leschly (Broder til Nr. 8 i II G), f. $\frac{5}{4}$ 1908 (mn).
13. G. Louis Mourier (afd. Skovrider M., Herlufsholm), f. $\frac{28}{3}$ 1908 (ns).
14. Helge Nielsen (Overlæge N., Næstved), f. $\frac{21}{1}$ 1909 (ns).
15. Tobias Ritzau (Politimester R., Køge), f. $\frac{5}{1}$ 1908 (ns).
16. Mogens Winge (Læge W., Vordingborg), f. $\frac{28}{10}$ 1907 (mn).

4. Mellemskoleklasse.

1. Erik V. Barning (Plejefader Malermester Dittmer, København), f. $\frac{8}{9}$ 1908.
2. Erik V. Beyer (afd. Ingeniør B., Frederiksberg), f. $\frac{16}{12}$ 1908.
3. Eggert Boserup (Forpagter B., Billesborg), f. $\frac{20}{5}$ 1909.
4. Harald J. F. Branth (Forpagter B., Juellinge), f. $\frac{27}{4}$ 1908.
5. Harry Brocks (Kaptajn B., København), f. $\frac{5}{5}$ 1908.
6. Sten-Orla Bruhn (afd. Direktør B., København), f. $\frac{7}{12}$ 1908.
7. Poul Demuth (Boghandler D., Næstved), f. $\frac{12}{7}$ 1908.
8. Torben V. Engelsted (Landsretssagfører E., Faxe), f. $\frac{27}{4}$ 1909.

9. Paul Holm (Direktør, cand. pharm. H., Næstved), f. $\frac{9}{8}$ 1908.
10. Holger P. Jacobsen (afd. Overtelegrafist J., Göteborg), f. $\frac{3}{8}$ 1808.
11. S. Jørgen Kirstein (Broder til Nr. 11 i I G), f. $\frac{23}{10}$ 1909.
12. Karl Henrik Køster (Overlæge K., Næstved), f. $\frac{30}{5}$ 1909.
13. Erik Mourier (Forpagter M., Næsgaarden, Faarevejle), f. $\frac{13}{8}$ 1908.
14. P. Paul F. M. de Neergaard (Oberstløjtnant de N., København), f. $\frac{19}{2}$ 1907.
- 15.* Knud J. Paludan (Planteskoleejer P., Klarskov), f. $\frac{2}{11}$ 1908.
16. Jørgen Helm Petersen (Plejemoder Fru Nanna Brink, Gentofte), f. $\frac{16}{8}$ 1909.
17. Gunnar Qvist (afd. Forpagter Q., Fuirendal), f. $\frac{14}{5}$ 1908.
18. Peter J. S. Riemann (flv. Sognepræst R., København), f. $\frac{8}{9}$ 1908.

3. Mellemskoleklasse.

1. Eiler Bjerregaard (Dommerfuldmægtig, cand. jur. B., Thisted), f. $\frac{25}{4}$ 1910.
2. Mogens Boserup (Konsul B., Faxe), f. $\frac{28}{8}$ 1910.
3. Jørgen D. E. Budtz (Tandlæge B., Stubbekøbing), f. $\frac{13}{1}$ 1910.
4. Helmuth S. Colsted (Driftsinspektør C., København), f. $\frac{17}{8}$ 1910.
5. Geert M. Drachmann (Broder til Nr. 3 i II G), f. $\frac{29}{5}$ 1910.
6. Kjeld E. Hansen (Sagfører, Borgmester H., Skelshør), f. $\frac{20}{5}$ 1911.

7. Erik C. G. Hastrup (Godsforvalter H., Ourupgaard), f. $12/2$ 1910.
8. Mogens S. Hildebrandt (Grosserer H., København), f. $23/2$ 1909.
9. Alfred Hovmand (Skibsmægler H., Bandholm), f. $25/2$ 1909.
10. Poul A. Isaksen (afd. Styrmand I., Aalborg), f. $19/11$ 1909.
11. Erik J. Kiær (Proprietær K., Helgenæs), f. $18/3$ 1910.
12. Johan Ludvig S. Krarup (Rektor K., Herlufsholm), f. $17/4$ 1910.
13. Ulrik K. G. Krogh (Sognepræst K., Farum), f. $27/3$ 1909.
- 14.* Niels Erik Leschly (Broder til Nr. 8 i II G), f. $23/2$ 1910.
15. O. Anker Lund (Bankfuldmægtig L., København), f. $7/11$ 1909.
16. Ole Remvig (Læge R., Haslev), f. $29/7$ 1910.
17. Sven Schaarup (afd. Amtsfuldmægtig, cand. jur. S., Ringkøbing), f. $22/8$ 1910.
18. Erik Schaumburg-Müller (Læge S.-M., Køge), f. $23/2$ 1909.
19. Arne T. Schlüter (Driftsbestyrer, cand. polyt. S., Holmegaard Glasværk), f. $24/2$ 1910.
- 20.* Poul Winther (Læge W., Skagen), f. $25/1$ 1910.

2. Mellemskoleklasse.

1. Mogens K. Andreassen (fhv. Forpagter A., Lille Næstved), f. $11/7$ 1911.
2. Ejvind B. Boserup (Broder til Nr. 3 i 4 M), f. $17/8$ 1910.
3. Gustaf W. Branth (Broder til Nr. 4 i 4 M), f. $25/7$ 1910.

4. Gunnar Duborg (Proprietær D., Havgaard, Longelse), f. $^{25}/_{12}$ 1910.
5. Poul C. Egede (Forpagter E., Vemmetofte), f. $^{24}/_{12}$ 1910.
6. Knud Flensted (Direktør F., København), f. $^{13}/_9$ 1909.
- 7.* Jørgen Graae (Sognepræst G., Karebæk), f. $^6/_4$ 1911.
8. Rikard Holm (afd. Balletdanser H., København), f. $^{16}/_5$ 1910.
9. Børge H. Jensen (Direktør J., København), f. $^{27}/_6$ 1910.
10. Niels Bjarne T. Jensen (Købmand J., Næstved), f. $^6/_3$ 1911.
11. Per Kirstein (Broder til Nr. 11 i I G), f. $^6/_3$ 1912.
12. Søren A. K. Lund (Konstruktør L., København), f. $^{21}/_4$ 1910.
- 13.* Svend P. Ottesen (Godsforvalter O., Holsteinborg), f. $^{29}/_{10}$ 1911.
14. Ernst O. Schaumburg-Müller (Forpagter S.-M., Rødehus), f. $^{18}/_{12}$ 1910.
15. Preben H. Uldall (Broder til Nr. 8 i III G), f. $^{21}/_2$ 1911.
16. Knud H. Wilken-Jensen (Købmand W.-J., Slagelse), f. $^{11}/_2$ 1912.

1. Mellemskoleklasse.

- 1.* Knud Biering-Sørensen (Tandlæge B.-S., Lille Næstved), f. $^{14}/_8$ 1912.
2. Jørgen Bolvig (Købmand B., København), f. $^{24}/_2$ 1910.
- 3.* Kurt E. Christensen (Restauratør C., København), f. $^5/_7$ 1911.

- 4.* Henning E. Gotsche (kgl. Trikotagehandler G., København), f. $\frac{4}{7}$ 1912.
- 5.* K. Magnus Hansen (Sogneraadsformand, Gaardejer H., Øverup), f. $\frac{12}{10}$ 1911.
6. Preben J. Lund Hansen (Bankbestyrer H., København), f. $\frac{8}{4}$ 1911.
- 7.* Hans Christian Hovmand (Broder til Nr. 9 i 3 M), f. $\frac{13}{12}$ 1911.
- 8.* Bjarne F. Jensen (Lærer J., Holsted), f. $\frac{14}{3}$ 1912.
9. Frits A. Kiær (Broder til Nr. 11 i 3 M), f. $\frac{29}{6}$ 1912.
- 10.* Niels Otto Køster (Broder til Nr. 12 i 4 M), f. $\frac{8}{5}$ 1912.
- 11.* Preben M. Leschly (Broder til Nr. 8 i II G) f. $\frac{27}{10}$ 1911.
- 12.* Sven V. Munkebo (Ingeniør, cand. polyt. M., Grenaa), f. $\frac{27}{6}$ 1912.
- 13.* Mogens Mørch (Lektor M., Herlufsholm), f. $\frac{12}{7}$ 1912.
- 14.* Erik Fritz Olsen (Kontorchef F. O., København), f. $\frac{3}{7}$ 1913.
- 15.* Poul Fritz Olsen (Broder til Nr. 14), f. $\frac{11}{5}$ 1912.
- 16.* Niels F. Ottosen (kgl. Skovrider O., Sønderby, Lemvig), f. $\frac{19}{2}$ 1912.
- 17.* Mogens W. C. Richter (Købmand R., Storehedinge), f. $\frac{27}{3}$ 1912.
- 18.* Tage Rømeling (Tandlæge R., Køge), f. $\frac{20}{4}$ 1912.
- 19.* Aksel V. Tesdorpf (Kammerherre T., Pandebjerg), f. $\frac{10}{3}$ 1912.
20. Knud E. Tommerup (Købmand T., Nysted), f. $\frac{5}{2}$ 1911.

Det aarlige Kontingent for en Discipel paa Herlufsholm er i de 4 nederste Klasser 1300 Kroner, i de 3 øverste 1500 Kr. Kontingentet er Vederlag for Undervisning, Bolig, Kost, Vask, Belysning og Brændsel, i Sygdomstilfælde Lægehjælp og Medicin (for saa vidt Behandlingen foregaar paa Herlufsholm). Som skole-søgende Disciple optages kun Sønner af Stiftelsens paa Herlufsholm boende Embedsmænd.

Anmeldelser om Aspiranter til de Pladser, der bliver ledige ved Slutningen af Skoleaaret, stiles til Stiftelsens Forstander, Kammerherre, Lensbaron *O. Reedtz-Thott* og indsendes til Rektor *Krarup*, Herlufsholm pr. Næstved, inden 15. Maj.

Der maa deri opgives, hvad Aspiranten har læst, og hvilken Klasse han forberedes til. Daabs- og Vaccinationsattest samt Vidnesbyrd fra den Skole eller de Lærere, som hidtil har ledet Aspirantens Undervisning, indsendes sammen med Anmeldelsen. Til Vejledning ved Aspirantens Forberedelse udgiver Skolen i Oktober Maaned hvert Aar en Undervisningsplan for de lavere Klasser, der faas ved Henvendelse til Rektor; mundtlige Oplysninger kan indhentes dels hos denne, dels hos Forstanderens Konsulent, Departementschef *Glahn*, Undervisningsministeriet, København. Nye Disciple optages ikke i de 2 øverste Klasser. Optagelse finder ikke Sted i Løbet af Skoleaaret.

Udmeldelse maa altid tilstilles Rektor inden Udgangen af den Maaned, hvori Discipelen skal forlade Skolen; for enhver Discipel, der ikke er udmeldt inden den 1ste i en Maaned, maa denne Maanedes Kontingent betales. Udmeldelse ved Skoleaarets Slutning bør altsaa tilstilles Rektor inden Juni Maanedes Udgang.

Undervisningen.

Herlufsholm Skole er Mellemskole og Gymnasium; derimod har den ingen Realklasse. Som Følge af den ringe Tilgang til den klassisk-sproglige Linie vil Skolen fremtidig kun give Adgang til Gymnasiets nysproglige og matematisk-naturvidenskabelige Linie.

Fag- og Timefordeling.

	Ugentlig
Rektor <i>Krarup</i> : Dansk II G, Tysk 3 M, I G ns	15 Timer
Lektor <i>Jerntoft</i> : Latin II G ns, III G ns, Gymnastik i alle Klasser	28 —
Lektor <i>Mørch</i> : Tysk 4 M, II G ns, II G m, III G ns, III G m, Fransk I G, III G	28 —
Lektor <i>Gøtzsche</i> : Dansk 4 M, Tysk 2 M, Fransk II G, Historie I G, III G, Oldtidskundskab II G, III G, Skriv- ning 1 M, 2 M, 3 M	30 —
Lektor <i>Ferdinand</i> : Geografi 4 M, Naturfag I G s, I G m, II G s, II G m, III G s, III G m, Naturhistorie 1 M, 2 M, 3 M, 4 M, Sløjd*) i 1 M, 2 M, 3 M	35 —
Adjunkt <i>Borelli Møller</i> : Matematik 3 M, Naturlære 1 M, 2 M, 3 M, 4 M, I G m, Fysik III G m	28 —

*) Træsløjd i 1 M har i Vintermaanederne været besørget af Adj. *Steffensen*.

Adjunkt <i>Helms</i> : Dansk 3 M, Engelsk 2 M, I G ns, III G ns, Historie 1 M, II G	Ugentlig 26 Timer
Adjunkt <i>Juel Møller</i> : Dansk I G, III G, Engelsk 1 M, 4 M, I G m, II G ns, II G ks + m.	29 —
Adjunkt <i>Steffensen</i> : Matematik 1 M, 4 M, I G ns, III G ns, Naturlære II G m, Kemi III G m, Astronomi III G ns	26 —
Adjunkt <i>Andersen</i> : Religion i alle Klasser undtagen I G og III G, Dansk 1 M, 2 M, Historie 2 M, 3 M, 4 M . .	27 —
Adjunkt <i>Volten</i> : Latin 4 M, I G ns, II G ks, Græsk II G ks, Oldtidskundskab I G, II G ks, Engelsk 3 M, III G m . .	30 —
Adjunkt <i>Madsen</i> : Matematik 2 M, I G m, II G s, II G m, III G m	28 —
Organist <i>Gade</i> : Geografi 1 M, 2 M, 3 M, Sang og Musik i alle Klasser . . .	39 —
Kommunelærer <i>Essendrop</i> : Tegning 1 M, 2 M, 3 M	6 —
Sognepræst <i>Hee Andersen</i> : Religion I G, III G	2 —

	III G		II G			I G		4 M	3 M	2 M	1 M
	ns	mn	ks	ns	mn	ns	mn				
Religion	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Dansk	5	3	5	5	3	4	4	5	4	5	6
Engelsk.	5	2	2	6	2	6	2	4	4	4	6
Tysk.	5	2		5	2	5		5	5	5	
Fransk	4	4	5	5	5	5	5				
Historie.	5	5	4	4	4	4	4	3	3	2	3
Geografi	} 3	} 3	} 3	} 3	} 3	} 2	} 3	2	2	2	3
Naturhistorie.								2	2	2	3
Latin.	4		6	3		5		5			
Græsk			6								
Oldtidskundskab	1	1	1	1	1	1	1				
Matematik og Regning .	2	7	2	2	7	2	7	7	6	5	5
Naturalære.	1	8			7		8	2	2	2	2
Skrivning									1	1	2
Tegning									2	2	2
Sløjd.									2	3	2
Sang.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Gymnastik.	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	42	42	42	42	42	42	42	41	42	42	43

Aarets Arbejde.

Religion.

- III G (*Hee Andersen*). Udvalgte Afsnit af Kirkehistorien (Middelalderen og nyere Tid).
- II G (*Andersen*). Lukasevangeliet. Afsnit af Kirke- og Missionshistorien.
- I G (*Hee Andersen*). Udvalgte Afsnit af det gamle Testamente og Oldtidens Kirkehistorie.
- 4M (*Andersen*). De tre Trosartikler.
- 3M (*Andersen*). Martensen og Paullis Bibelhist. S. 140 Bogen ud. Den 3. Trosartikel. Nogle Salmer.
- 2M (*Andersen*). Martensen og Paullis Bibelhist. S. 80—100. Hellung og Skaalum: Bibelhist. II S. 1—50. Den 2. Trosartikel. Nogle Salmer.
- 1M (*Andersen*). Hellung og Skaalum: Bibelhist. I S. 1—115. Den 1. Trosartikel. Nogle Salmer.

Dansk.

- III G (*Juel Møller*). G. Christensens Litteraturhistorie fra Hauch til Nutiden. Oplæst: En dansk Students Eventyr. Digte af Winther, Aarestrup, Bødtcher. Paludan Müller: Abels Død. Goldschmidt: For 8 Sk. Hvedebrød. Udvalg af Kierkegaard (især „Øjeblikket“). H. Pontoppidan: Et Offer. Bjørnson: En Fallit. Bang: En

dejlig Dag, samt Smaating af K. G. Brøndsted og K. Hjortø. Statarisk læst: Bjørnson: Arnljot Gelline (m. Noter af J. Mørland). Litteraturprøver efter Mortensens Udvalg I, II¹ og II².

III Gns har endvidere læst Bertelsens Sprog-historie med nogle Forbigaaelser. Repetition af Eksamenspenssa. 10 Stile.

Til Eksamen opgives: G. Christensens Litteraturhistorie fra Holberg til Nutiden (med adskillige Forbigaaelser). Erasmus Montanus. St. Hansaften Spil. Ingemann: Holger Danske. Bjørnson: Arnljot Gelline.

Af Mortensens Litteraturudvalg: II¹ S. 146—50, 167—68, 169—70, 170—71, 174—75, 192—93, 200—01, 206—24, 233—36, 270—71, 273—76, 318—28, 333—34, 350—51, 364—65, 370—71, 376—79, 383—86, 402—08, 414—17, 437—41, 450—53, 469—77, 513, 554—56, 558—60. II² S. 62—65, 90—94, 122—25, 340—43, 360—61, 365—67, 379—83.

Agerskov og Nørregaards svenske Læsebog S. 5—11, 80—86, 95—107, 112—15, 116—18, 142—47.

Endvidere opgiver III Gns: Bertelsens old-nordiske Læsebog S. 11—21, 43—47.

Bertelsens Sproghistorie S. 7—11, 27, 29—31, 36—39, 73—76, 78—80, 92—93, 104—05, 111—16.

II G (*Rektor*). Georg Christensens Litteraturhistorie fra Holbergs Samtid til og med Blicher (med adskillige Forbigaaelser). Litteraturprøver efter Mortensens Udvalg. Desuden læst: Kærlighed uden Strømper, St. Hansaften Spil, En dansk Students Eventyr. Adskillige Brudstykker fore-læste. 12 Stile.

IIGs har desuden læst: Bertelsens oldnordiske Læsebog S. 3—11, 13—21, 27—34, 58—42. Bertelsens Sproghistorie: Runerne.

IG (*Juel Møller*). Rønnings Litteraturhistorie forfra til og med Holberg. Gunløgs Saga. Udvalg af Folkeviser (efter Olrik og Falbe Hansen). Sv. Dyrings Hus. Winther: En Aftenscene. Erasmus Montanus. Jacob v. Thyboe. Litteraturprøver efter Mortensens Udvalg (ny Udgave) III og IV. Agerskov og Nørregaards svenske Læsebog S. 32—51, 74—77, 80—85, 86—95, 103—07, 112—15, 124—25, 130—31, 132—33, 134—35, 136—39, 142—45, 147, 149—50, 151—53. 14 Stile.

4M (*Gøtzsche*). H. Bæk: Danske Læsestykker, desuden Stykker af Blicher, Goldschmidt, Drachmann og Pontoppidan, Digte af Poul Møller, Kaalund og Richardt. P. Christensen: Svensk Læsebog. 20 Stile, mest Fristile.

Til Eksamen opgives: Bæk: Danske Læsestykker S. 120—141, 150—168, 190—232, 237—242, 245—263, 267—275. Goldschmidt: Udvalgte Arbejder ved K. Bokkenheuser S. 11—68. Christensen: Svensk Læsebog S. 67—85 og 91—103.

3M (*Helms*). Oehlenschläger: Aladdin. Drachmann: Der var engang —. Chr. Winther: Hjortens Flugt. Analyse efter Dam og Rosenstand: Danske Læsestykker til Sprogiagttagelse. 1 ugentlig Stil, Genfortælling og Diktat.

2M (*Andersen*). Clausen og Hansen: Dansk Læsebog II. Heiberg: Elverhøj og De Uadskillelige. Læst for Klassen: Hostrup: Genboerne. Nogle Digte lært udenad. Lange: Øvelsesstykker i Analyse Stk. 11—45. Ingerslev: Dansk Sproglære

for Mellemskolen. 1 ugentlig Stil, Genfortælling eller Diktat.

1M (*Andersen*). Clausen og Hansen: Dansk Læsebog I. Læst for Klassen: Ingemann: Kristen Bloks Ungdomsstreger. Hostrup: Feriegæsterne og Eventyr paa Fodrejsen. Nogle Digte lært udenad. Lange: Øvelsesstykker i Analyse Stk. 1—10. Ingerslev: Dansk Sproglære for Mellemskolen §§ 1—65. 1 ugentlig Stil, Genfortælling eller Diktat.

Engelsk.

III Gns (*Helms*). Shakespeare: Twelfth Night. Bernard Shaw: You never can tell Act II. Adolf Hansen: Engelske Digtere II S. 43—89. Brekke og Western: English Institutions. Extemporallæsning efter Stanley Weyman: Starvecrow Farm. Læst af Klassen paa egen Haand: Thomas Hardy: Life's Little Ironies. — Jespersens Grammatik, O. Madsen: Engelske Stiløvelser II; 1 ugentlig Stil, Oversættelse eller Genfortælling.

I de to foregaaende Aar har Klassen læst: Adolf Hansen: Engelske Digtere I, II S. 1—43, The Dickens Reader, Bøgholm og Madsen: Engelsk Læsebog for Gymnasiet S. 29—117, 118—24, 131—39, 144—63, 176—218, 222—224, 226—228, 229—37, 238—241, 243—319.

Til Eksamen opgives: Shakespeare: Twelfth Night, Act III—IV, Adolf Hansen: Engelske Digtere I 16—24, 39—43, II 13—20, 59—62, Weyman: Starvecrow Farm 79—105, B. Shaw: You never can tell, Act II, Dickens Reader S. 88—95, 126—134.

III Gmn (*Volten*). Thackeray: Vanity Fair i V. E. J.

- Andersens Udvalg S. 1—34. Stigaard: The Dickens Reader S. 50—102. Hovedvægten er lagt paa det sproglige. Som Grundlag for Prøven opgives: The Dickens Reader S. 1—32. Kipling: Mowgli's Brothers (Brockhaus-Udgaven af Junglebogen).
- IIGns (*Juel Møller*). Dickens Reader S. 60—88, 95—134. Helw. Møller: Modern Prose S. 56—61, 82—119. Østerberg: Engl. Essays S. 7—19, 22—25, 30—39, 44—47, 53—76, 85—121. Ad. Hansen: Eng. Digtere II S. 47—80. Sheridan: School for Scandal. Extemporal efter R. Haggard: Maiwa's Revenge. 1 ugentlig Stil.
- IIGks + mn (*Juel Møller*). Stigaard: Dickens Reader S. 1—48. Extemporal efter R. Haggard: Maiwa's Revenge.
- IGns (*Helms*). Brekke: Udvalg af engelske Forfattere til Brug for Gymnasiets første Klasse. Bøgholm og Madsen: Engelsk Læsebog for Gymnasiet S. 50—92. Extemporallæsning efter Frank Norris: Shanghaied og George Borrow: The Bible in Spain. Jespersens Grammatik, Adolf Hansens Stiløvelser. 1 ugentlig Stil, Oversættelse og Genfortælling.
- IGmn (*Juel Møller*). Helweg Møller: Moderne Prose S. 13—18, 32—48, 62—71, 82—95. Extemporallæsning efter R. Haggard: Maiwa's Revenge.
- 4M (*Juel Møller*). Jespersen: Engelske Læsestykker S. 61—78, 82—98, 113—23, 125—39, samt extempore S. 151—79. 1 ugentlig Stil (Diktat, Oversættelse, Genfortælling). Jespersens Grammatik.
- Til Eksamen opgives: Engelske Læsestykker S. 62—78, 113—23, 125—39.

- 3M (*Volten*). Jespersen og Sarauw: Engelsk Begynderbog II S. 90 og ud. Jespersen: Engelske Læsestykker Stk. 1—81. Stil efter Nanckes Stiløvelser.
- 2M (*Helms*). Werner og Brahde: Lærebog i Engelsk S. 55—66, 68—73, 75—76, 83—92. Brahde: Engelsk Fortsætterbog S. 2—3, 5—6, 6—7, 9, 10—15, 16—20, 22—27, 32—34, 53—57, 59—62, 85—87. Jespersens Begyndergrammatik. 1 ugentlig Stil, dels efter Werner: Engelske Stiløvelser, dels efter Brahdes Øvelser i „Engelsk Fortsætterbog“.
- 1M (*Juel Møller*). Jespersens Begynderbog I samt II til S. 35 (med forskellige Forbigaaelser). 1 ugentlig Stil, væsentligst Diktat efter Gennemgang. Grammatik i Tilknytning til Teksten.

Tysk.

- III Gns (*Mørch*). Goethe: Hermann und Dorothea. Deutschland II 2. Udg. Nr. 12. Freytag: Die Journalisten. Cursorik Wolzogen: Die Kinder der Exzellenz. Wychgrams Literaturgeschichte: Lessing (med Forbigaaelser); rep. Goethe og Schiller. Repetition af Eksamenspensum. Vibæks Sproglære for Gymnasiet og Reinckes Stiløvelser II. En ugentlig Stil, afvekslende Genfortælling og Oversættelse. Forelæst for Klassen: Lessing: Minna v. Barnhelm, Scener af Nathan, Schiller: Kabale und Liebe.

I de to foregaaende Aar er læst: Deutschland II Nr. 1—2, 4—7, 10—11, 13, 17, 20, 22. Schillers Glocke, Ibykus, Polykrates, Bürgschaft, Taucher, Toggenburg, Kampf m. d. Drachen, Eisenhammer, Graf v. Habsburg, Handschuh, Alpenjäger, Jungfrau v. Orleans.

Til Prøven opgives: Hermann u. Dorothea II og IV. Schiller: Glocke, Ibykus, Graf v. Habsburg. Freytag: Journalisten IV. Deutschland Nr. 5, 6, 7, 12. Som Grundlag for Samtaleprøven: Frau Sorge Kap. 1—5.

III Gmn (*Mørch*). Ipsen og Bovien: Læsebog for Mellemklasserne S. 106—140, 164—176. Ostenfeld: Heinekompendium til S. 38. I det foregaaende Aar er læst: Ipsen og Bovien S. 35—50, 55—73, 80—106, 211—229. Benyttet Kapers lille Grammatik.

Til Prøven opgives: I. og B. 106—140 og Heinekompendium.

II Gns (*Mørch*). Schillers Glocke og samme Udvalg af Balladerne som ovenfor. Wilhelm Tell I, III og IV (II og V forelæst). Deutschland II 2. Udg. Nr. 5, 6, 7, 9, 10. Kursorisk: Wilbrandt: Der Lotsenkommandeur, Am heiligen Damm. Wildenbruch: Kindertränen, Hänschen und Fränzchen. Efter Wychgram: Goethes og Schillers Liv. Benyttet Vibæks Sproglære for Gymnasiet og Reinckes Stiløvelser I og II. En ugentlig Stil (Genfortælling og Oversættelse). Forelæst for Klassen: Goethes Götz og Hermann u. Dorothea.

II Gmn (*Mørch*). Ipsen og Bovien: Læsebog for Mellemklasserne S. 3—9, 10—18, 35—50, 184—201, 211—229. Benyttet Kapers lille Grammatik.

I Gns (*Rektor*). Ipsen og Bovien: Læsebog for Mellemklasserne S. 3—9, 10—18, 35—50, 51—54, 74—77, 78—145, 147—162, 164—179, 182—201. Meyer-Førster: Alt Heidelberg. Kapers Stiløvelser for Mellemklasserne gennemgaaet; ligeledes de til Læsebegens Tekster svarende

Stykker af Bovien og Gudmes Stiløvelser. —
1 Stil om Ugen, mest Oversættelse.

4M (*Mørch*). Ingerslev og Vibæk: Tysk II for Mellem-
trinnet S. 51 ud. Kapers kortfattede Sproglære.
Et Par Stile om Maaneden.

Til Prøven opgives af Læsebogen S. 123—165.

3M (*Rektor*). Ingerslev og Vibæk: Tysk I S. 132 ud,
II S. 1—85. Kapers kortfattede Sproglære til
Pronominer. Der er lagt Vægt paa Tale- og
Stiløvelser.

2M (*Gøtzsche*). Reincke: Tysk Begynderbog Stk. 1—
135.

Fransk.

IIIG (*Mørch*). Henrik Madsen: Moderne franske For-
fattere S. 19—84. Glahn: Lectures variées IV
og V. Ex tempore Labiche: Le voyage de M.
Perrichon og Stykker af Kühn: La France et
les Français. Oluf Niensens Grammatik.

IIG (*Gøtzsche*). Jung: Fransk Læsebog ved N. Chr.
Nielsen. Kühn: La France et les Français S.
1—58. N. Chr. Niensens Grammatik.

IG (*Mørch*). Nielsen og Hoffmanns Begynderbog til
S. 101. Efter Oluf Niensens Grammatik Ver-
berne og personlige Pronominer.

Historie.

IIIG (*Gøtzsche*). Munch og Müller: Verdenshistorie IV.
Ottosen: Nordens Historie fra 1800. Munch:
Samfundskundskab S. 1—58, 125—166.

Til Eksamen opgives: Verdenshistorien fra
1648, Nordens Historie fra 1766 og det læste
i Samfundskundskab.

IIG (*Helms*). Munch & Müller: Verdenshistorie III.
Ottosen: Nordens Historie til 1800.

- IG (*Gøtzsche*). Munch & Müller: Verdenshistorie I—II.
4M (*Andersen*). L. Schmidt: Lærebog II fra den franske Revolution.
3M (*Andersen*). L. Schmidt: Lærebog I S. 203 ud; II S. 1—114.
2M (*Andersen*). L. Schmidt: Lærebog I S. 110—203.
Ingeborg Nielsen: Nordiske Gudesagn.
1M (*Helms*). L. Schmidt: Lærebog S. 1—110.

Geografi.

- III Gns (*Johs. Ferdinand*). Tidligere (i IG) er læst: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier I, S. 164—241. Til Eksamen opgives intet.
III Gmn (*Johs. Ferdinand*). Tidligere (i IIG) er læst: M. Vahl og P. Andersen: Geografi for Gymnasiets matem. Linie fra S. 186. Til Eksamen opgives til S. 258.
II Gmn (*Johs. Ferdinand*). Som III Gmn.
4M (*Johs. Ferdinand*). C. C. Christensen: Geografi for Mellemskolen: Danmark, Norge, Sverige, Rusland, Tyskland, britiske Øer, Frankrig.
3M (*Gade*). C. C. Christensen: Geografi for Mellemskolen: Afrika, Australien, Amerika.
2M (*Gade*). C. C. Christensen: Geografi for Mellemskolen: Sydeuropa, Asien.
1M (*Gade*). C. C. Christensen: Geografi for Mellemskolen: forfra til Donaulandene (incl.).

Naturhistorie (*Johs. Ferdinand*).

- III Gns. V. Madsen, J. Bøving Petersen, Alb. Stockmarr: Geologi for Gymnasiet II. Kr. Simonsens Biologi (med Forbigaaelser). Genlæst Fysiologi.
Til Eksamen opgives: A. Krogh: Menneskets Fysiologi samt Kr. Simonsen: Biologi.
III Gmn. A. Krogh: Menneskets Fysiologi fra S. 45.

Kr. Simonsen: Biologi fra S. 55. Genlæst: M. Vahl og P. Andersen: Geologi og Geografi til S. 185.

Til Eksamen opgives: Geologi og Mineralogi.

- II Gks + ns. V. Madsen, J. Bøving Petersen, Alb. Stockmarr: Geologi for Gymnasiet I fra S. 44, samt II. A. Krogh: Menneskets Fysiologi S. 16—30.
- II Gmn. Samme Geologi I S. 46—60, 73—75, 80—85; II. IGns. Samme Geologi I, II S. 1—22.
- IGmn. Samme Geologi I, II. Kr. Simonsen: Biologi S. 1—23.
- 4M. V. Balslev og P. Andersen: Zoologi for Mellem-skolen: Fra Orme Bogen ud. Kr. Simonsen og V. Balslev: Botanik for Mellem-skolen, Hæfte IV.
- 3M. Zoologi: Fiske, Leddyr. Botanik: Hæfte III.
- 2M. Zoologi: Fugle fra Nattergalen, Krybdyr, Padder. Botanik: Hæfte II.
- 1M. Zoologi: Pattedyr, Fugle til Kragen. Botanik: Hæfte I.

Latin.

- III Gns (*Jerntoft*). Gertz: Middelalderlige Forfattere S. 11—18, 23—25, 26—44, 53—60, 79—83. Eksamenspensumet repeteret. Madvigs Grammatik. Til Eksamen opgives: Cæsar: d. b. G. 5te Bog; Cicero: Første Tale mod Catilina. Gertz: Middelalderlige Forf. S. 36—44, 53—60.
- II Gks (*Volten*). Cicero: In Catilinam III og IV. Pro Lege Manilia. Livius: 23' Bog, Kap. 1—30. Grammatik efter Madvig. 1 ugtl. Version.
- II Gns (*Jerntoft*). Cæsar: d. b. G. 5te Bog; Cicero: pro lege Manilia. Madvigs Grammatik.
- IGns (*Volten*). Cæsar: I Bog Cap. 1—6 incl.; III, IV Bog samt V Bog Cap. 1—40.

4M (*Volten*). Mikkelsens Læsebog S. 1—37. Til Eksamen opgives S. 22—37.

Græsk (*Volten*).

II Gks. Herodot (Levys Udg.) S. 122—172. Homers Odysseé 19, 20, 21 og 22. Fr. Poulsens græske Kunsthistorie.

Oldtidskundskab.

III G (*Gøtzsche*). Platon: Apologien og Kriton (ovs. Gertz). Kunsthistorie efter Sechers Lærebog med Illustrationer hos Luckenbach.

Til Eksamen opgives: Iliaden I (1—312), VI og IX. Sofokles: Kong Oidipus (ovs. Thor Lange). Herodots 1ste Bog ved Chr. Thomsen, S. 13—52. Platon: Apologien og Kriton.

II G (*Gøtzsche*). Herodots 1ste Bog ved Chr. Thomsen. Sofokles: Kong Oidipus (ovs. Thor Lange). Aischylos: Perserne (ovs. Dorph). Sechers Kunsthistorie med Luckenbachs Billeder.

I G (*Volten*). Odysseen i Østergaards Udvalg. Holten-Bechtolsheim: Græsk Mytologi.

Matematik og Regning.

III Gns (*Steffensen*). Geometri: J. Petersens Geometri Kap. 6 og Tillæg I. Aritmetik: J. Petersens Aritmetik Kap. 7 og 8. Repetition af vigtigere Afsnit af det hele Pensum. Til Prøven opgives efter Anordningen af $\frac{1}{12}$ 1906: Aritmetik 1., 2., 7. og 8. Stykke. Geometri: 1., 2. og 6. Stykke.

III Gmn (*Johs. Madsen*). Jul. Petersens System: Nr. 2, Tillæg til Aritmetik og Algebra; Nr. 7. Stereometri. Repeteret det læste Pensum.

- Til Prøven opgives efter Anordningen af $\frac{1}{12}$ 1906: Aritmetik og Algebra: Stk. 10, 11, 12 og 13. Plangeometri. Stereometri Stk. 5, 6 og 7. Analytisk Plangeometri: Ret Linie og Cirkel. Infinitesimalregning.
- IIGks + ns (*Johs. Madsen*). Jul. Petersen: Aritmetik Kap. 4, 5, 6, 7 og 8. Geometri: Kap. 4.
- IIGmn (*Johs. Madsen*). Jul. Petersen: Trigonometri, Analytisk Plangeometri samt Differentialregning og Integralregning.
- IGns (*Steffensen*). Jul. Petersen: Aritmetik Kap. I, II og III. Jul. Petersens Geometri Kap. I, II og III.
- IGmn (*Johs. Madsen*). Jul. Petersen: Aritmetik og Algebra samt Plangeometri. H. J. Pihl: Om rationale og irrationale Tal.
- 4M (*Steffensen*). Jul. Petersen: Aritmetik f. Mellemsk., 8. Kap. Bogen ud. Jul. Petersen: Geometri f. Mellemsk., fra „Geometriske Steder“ og ud. Pedersen og Røtting: Regnebog II S. 79 og ud.
- 3M (*Borelli Møller*). Jul. Petersen: Aritmetik for Mellemskolen til Potens, Geometri til 11. Kap. Friis Petersen og Jessen: Mellemskolens ny Regnebog III.
- 2M (*Johs. Madsen*). Friis Petersen og Jessen: Mellemskolens nye Regnebog II. Jul. Petersen: Geometri for Mellemskolen til § 73.
- 1M (*Steffensen*). Pihl og Ring: Regnebog I. Pihl og Rasmussen: Geometriske Øvelser I.

Naturlære.

- IIIGns (*Steffensen*). Heegaards Astronomi for Gymnasiets sproglige Linier.
- IIIGmn (*Steffensen*). Jul. Petersens Kemi fra Tilbageblik og ud; repeteret det hele Gymnasiepensum.

Til Prøven opgives S. 63—85, 136—145, 150—153, 164—169, 35—63 og 95—110.

(*Borelli Møller*). Mekanisk Fysik, Bogen ud fra Bevægelseslæren. Barmwater: Astronomi.

Til Prøven opgives: Mekanisk Fysik, S. 1—54, 127—129, 133—140 og 148—178. Sundorpha Elektricitetslære: S. 1—25, 49—62, 68—84. Sundorpha Varmelære: Hele Bogen. Barmwaters Optik: S. 80—117. Astronomi: S. 1—32, 65—96.

Øvelser: ¹⁾ Flydevægt, ²⁾ Pyknometer, ³⁾ Vægtfylde af atmosfærisk Luft, ⁴⁾ Længdeudvidelseskoefficienter, ⁵⁾ Fordampningsvarme, ⁶⁾ Fugtighedsmaaling, ⁷⁾ Horizontalintensitet, ⁸⁾ Kompensationsmetode, ⁹⁾ Joules Lov, ¹⁰⁾ Faradays Love, ¹¹⁾ Hulspejle, ¹²⁾ Lydens Hastighed, ¹³⁾ Spektroskop, ¹⁴⁾ Fotometer, ¹⁵⁾ Indtegnning af Mars' Bane.

II Gmn (*Steffensen*). Jul. Petersen: Mekanisk Fysik til Vædskers Bevægelse. Barmwaters Elektricitetslære til Induktion. H. Rasmussens Kemi I fra Kulstof og ud.

I Gmn (*Borelli Møller*). Jul. Petersen: Mekanisk Fysik til Bevægelseslæren, Sundorph: Varmelære, Barmwater: Astronomi S. 1—32. H. Rasmussen: Kemi for Gymn. til Metaller.

4M (*Borelli Møller*). Rasmussen og Simonsen: Fysik for Mellemskolen II fra Lyset og Bogen ud. Uorganisk Kemi: Andet Afsnit.

3M (*Borelli Møller*). Rasmussen og Simonsen: Fysik for Mellemskolen II til Lyset. Organisk Kemi: Hele Bogen.

2M (*Borelli Møller*). Rasmussen og Simonsen: Fysik for Mellemskolen I. Magnetisme og Elektricitet. Uorganisk Kemi: Til Salte.

1M (*Borelli Møller*). Rasmussen og Simonsen: Fysik for Mellemskolen I til Magnetisme.

Skrivning (*Gøtzsche*).

- 3M Afskrift efter Lærerens Diktat eller Forskrift paa Klassetavlen.
2M Larsens Skrivehæfter 7—9.
1M Larsens Skrivehæfter 5—6.

Tegning (*Essendrop*).

- 3M. Næsten hele Klassen har tegnet efter Gibs- og Kalipastafigurer. Nogle Elever har tegnet i det frie efter Naturen. Enkelte har tegnet efter lettere Brugsgenstande. Kun Enkeltmandsundervisning.
2M. Der er tegnet efter Klodser og Brugsgenstande, f. Eks. Kander, Fade, Krukker og Bøger, senere udstoppede Dyr og Fugle. Omtrent Halvdelen af Klassen har begyndt at tegne efter Gibsfigurer og Gibsornamenter. Næsten helt Enkeltmandsundervisning.
1M. I den første Halvdel af Skoleaaret er Tegneinspektør Andersens Vægtavler anvendt. Senere er der tegnet efter lette fritstaaende Ting. Klasseundervisning med Undtagelse af den allersidste Del af Skoleaaret.

Sang og Musik (*Gade*).

Med Undtagelse af IIG har hver Klasse haft 2 ugentlige Timer i Sang (herunder Træffe- og Tone-dannelsesøvelser). Der er i Aarets Løb foruden enstemmige indøvet 3- og 4-stemmige Korsange. Enkelte Disciple i de øverste Klasser har været fritagne for Sangundervisning. 35 Disciple har faaet Musikundervisning, 29 i Klaverspil, 6 i Violin.

Sløjd.

3M og 2M (*Johs. Ferdinand*). Arbejderne er udført efter Tegning eller Model ved Enkeltmandsundervisning.

1M (*Steffensen*). Klasseundervisning.

Skolehaven (*Johs. Ferdinand*).

I Skolehaven, hvor der i Foraaret 1924 er 62 Disciple, som har Jord til Dyrkning i Fritiden, arbejder 3, 2 og 1 M 2 Timer ugentlig fra 1ste April til 1ste November. Arbejdet bestaar dels i Renholdelse af Haven, dels i Dyrkning af nogle af de almindeligste Køkkenurter og etaarige Prydplanter, saaledes at hver Discipel har sit Bed (Klasseundervisning). Hver af Klasserne dyrker et bestemt Antal Plantearter, som tildels passer til vedkommende Klasses Pensum i Botanik.

Gymnastik og Sport (*Jerntoft*).

Gymnastiktimerne har som sædvanlig i Tiden fra Midten af Oktober indtil Midten af April været anvendt til Øvelser i Gymnastiksalen; den øvrige Del af Aaret til Øvelser dels paa Sportspladsen — Fodbold og Cricket — dels til Svømning; med de øverste Klasser er øvet Salonriffelskydning i Gymnastiksalen.

Præmier for Gymnastik er tildelt: Aa. Holtved, K. J. Uldall, Fl. Tolstrup, O. Skousen, alle af III G.

Ved Udgangen af forrige Skoleaar var alle Disciple Svømmere — nogle faa undtagne i 1 M —, $\frac{2}{3}$ Frisvømmere.

Følgende Sportskampe har været afholdt i Aarets Løb:

1) Cricketkamp paa Herlufsholm med et Hold fra Næstved Idrætsklub den 23. September 1923; N. I. vandt med en Halvleg og 56 Points.

2) Fodboldkamp paa Herlufsholm den 28. Oktbr. 1923 med gamle Herlovianere; Disciplene vandt med 2 Maal mod 0.

3) Fodboldkamp i Haslev den 4. November 1923 med Haslev Gymnasium: Kampen uafgjort; 0—0.

4) Fodboldkamp i Birkerød den 11. November 1923 med Birkerød Skole; B. 3 Maal, H. 0.

5) Fodboldkamp i Haslev den 11. Maj 1924 med Haslev Gymnasium; Haslev 1 Maal, Herlufsholm 0.

Andre Meddelelser.

De foran optagne Erindringer om Herlufsholm af Pastor *Julius Schade* vil vække Interesse som Supplement til *Leths* Skildring af denne Periode i Skolens Historie, og Arkivar *F. J. West* fortjener Tak, fordi han har fremdraget disse Optegnelser og tiltænkt dem Plads i Skolens Aarsskrift. Det har aabenbart været Leth velkomment at modtage disse Erindringer, i det mindste har han gjort rigelig Brug af dem, især til Udførelsen af sine Karakteristikker af *Brorson* og *Melchior*, der ikke blot i Opfattelsen af disse Mænd stemmer overens med dem paa alle væsentlige Punkter, men endog hist og her følger dem indtil Ordlyden (se *Melchior* og *Leth: Historiske Efterretninger om Herlufsholms Stiftelse, Næstved 1865*, S. 281—85, 286—90). Paafaldende er det i Betragtning af denne Overensstemmelse at se, hvorledes Leth slet ikke følger Pastor Schade i hans strenge Dom om *Fogtmann*, men ligesom *Melchior* (se foran S. 16) kun har rosende Ord om denne (Anf. Skr. S. 246).

Nyt Uniformsreglement for Mellemskolen.

Under $11/4$ 1924 har Forstanderen tilskrevet Rektor saaledes:

Fra Begyndelsen af Skoleaaret 1924—25 ændres *Uniformsreglementet for Mellemskolens Disciple*, medens den nuværende Uniform bibeholdes i Gymnasiet; den anskaffes til Konfirmationen i 4. Mellemsklasse, men behøver derefter ikke at bæres før det nye Skoleaars Begyndelse.

For de *nuværende* Mellemskoledisciples Vedkommende træffer Skolen efter Forhandling med Hjemmene Bestemmelse om Tidspunktet for Overgangen til den nye Uniform. — De *nye* Disciple, der optages i Mellemskolen, skal straks møde med den nye Uniform, dog er Valget frit for dem, der eventuelt optages i 4. Klasse.

Til den nye Uniform for Mellemskolen hører: En blaa Matrosbluse (med Krave) af den for Flaadens Mandskab reglementerede Type, højhalset, med en foran knyttet sort Sløjfe og et 10 ctm. langt Knapstykke, lukket med en forgyldt Knap med Ibskal; Ærmerne knappes ved Haandleddet med en lignende Knap; til Gala bæres blaa Manchetopslag med hvide Striber som paa Kraven. Paa venstre Ærme anbringes paa blaa Bund et vævet Emblem med 3 skraatstillede røde Ibskaller.

Der bruges i de 3 nederste Klasser Knæbenklæder, der ikke lukkes for neden; i 4. Klasse kan lange Benklæder anskaffes. Strømperne er sorte.

Paa Hovedet bæres en Matros hue med Inskriptionen „Herlufsholm“.

Overtøjet bestaar af en Stortrøje med forgyldte Knapper med Ibskal.

Under Blusen bæres en hvid- og blaastribet Sweater.

Til Sommerbrug bæres en Matrosbluse af smalstribet Kadetlærred, med samme Emblem som paa Vinterblusen, samt tilsvarende Benklæder.

Det tillades at anskaffe en Kadetlærreds Sommerhue med samme Baand som paa Vinterhuen.

Hvilket meddeles Hr. Rektoren til videre behagelig Foranstaltning og Bekendtgørelse i Skolens Indbydelsesskrift d. A.

O. Recdtz-Thott.

Forældrenes Opmærksomhed henledes paa de ændrede Regler for Ansøgning om Skolens Fripladser og Stipendier; se S. 90.

For at skaffe Plads til et noget større Antal Disciple end hidtil vil der fra det nye Skoleaars Begyndelse paa 2. Sal i Klosterbygningens Østfløj blive indrettet Lokaler for de 15—16 yngste Disciple saa vel som en Lejlighed for en gift Lærer, der i Forening med sin Hustru vil føre Tilsynet med disse. Samtidig omdannes Tilbygningen til Skolebygningens østlige Del saaledes, at der i Stedet for Fællesstuen indrettes Kamre for nederste Sovesals Disciple.

Følgende har i Aarets Løb glædet Skolen ved Underholdning og Belæring af forskellig Art: Sognepræst *Hee Andersen* („Danske Kirkebygninger“, med Lysbilleder); Adjunkt *Sven V. Knudsen* („Ungdomsliv i Amerika“, med Lysbilleder); Fru *Astrid Høeberg* og Hr. *G. Krarup* (Violin og Klaver); Konstruktor *S. Lund* (Lysbilleder fra en Rejse i Italien); Censor *P. A. Rosenberg* (Oplæsning af „Købmanden i Venedig“); Sognepræst *Olf. Ricard* („Gode Vaner“); d' Hrr. *Schiørring, Larsen, S. Krarup, H. Krarup* (Studentersang).

Den aarlige Sang- og Musikprøve afholdtes $^{22}/_3$ i Overværelse af et indbudt Publikum. — $^{28}/_2$ deltog Skolens Sangere i en af Organist *Gade* arrangeret Kirkekoncert, ved hvilken tillige Fru *Lili Gade* og Organist *Raasted* medvirkede.

Lørdag d. 29. og Søndag d. 30. Septbr. foretog Lektor *Ferdinand* en geologisk Udflugt til Stevns og Faxe med II og III G.

Skolens Timeplan lægges under Hensyn til, at *Konfirmationen* normalt foregaar i 4 M. Med mindre særlige Grunde skulde foreligge, henstilles det derfor til Hjemmene at indrette sig herefter, da det for Konfirmander i 3M betyder et ikke uvæsentligt Tab af Skoletimer.

Det militære Korps (oprettet 1909) har i Aar været ledet af *F. Tolstrup* i III G.

I Løbet af Sommerferien 1923 omdannedes den tidligere Lærerlejlighed ved Skolebygningens Vestibule til et smukt og praktisk Lokale for *Geografiundervisningen*. Det her til Brug ved Undervisningen opstillede Lysbilledapparat kan ogsaa anvendes til Nytte for et større Publikum, idet Apparatet kan drejes og gennem en Aabning i Muren ind til den tilstødende Læsesal belyse dennes modstaaende Væg.

I Aarets Løb har Skolen været inspiceret af Lektor *Stockmarr*, Fru Dr. phil. *K. Meyer*, Organist *Emborg* (for Sanginspektøren) og Vicegymnastikinspektør *Herlak*.

Det er en udbredt Misforstaaelse, at den Opfordring til at overvære de mundtlige Eksaminer, hvormed Indbydelsesskriftet slutter, ikke er at forstaa bogstaveligt, men at Skolen i Virkeligheden helst afholder Prøverne uden Vidner. Det modsatte er Tilfældet, og Skolen ønsker intet hellere end at aabne Dørene for alle interesserede ved denne Lejlighed.

Ferier og Fridage i Skoleaaret 1924—25:

Fugleskydningsdagen Lørdag d. 23. August.

Kongens Fødselsdag Fredag d. 26. September.

Oktoberferie Lørdag d. 18. Oktbr. Kl. 5 Eftm. til Søndag d. 26. Kl. 10 Aften.

Juleferie Lørdag d. 20. Decbr. Kl. 4 Eftm. til Mandag d. 5. Jan. Kl. 10 Aften.

Herluf Trolles Fødselsdag Onsdag d. 14. Jan.

Fastelavnsferie Lørdag d. 21. Febr. Kl. 5 Eftm. til Mandag d. 23. Kl. 10 Aften.

Paaskeferie Tirsdag d. 7. April Kl. 5 Eftm. til Onsdag d. 15. Kl. 10 Aften.

Store Bededag Fredag d. 8. Maj (derimod ikke Lørdagen; til Gengæld er en Dag lagt til Paaskeferien).

Kristi Himmelfartsdag Torsdag d. 21. Maj.

Pinseferie Fredag d. 29. Maj Kl. 5 Eftm. til Tirsdag d. 2. Juni Kl. 10 Aften.

Grundlovsdag Fredag d. 5. Juni.

Stipendierne.

I Skoleaaret 1923—24 har Fripladserne og Skolens øvrige Stipendier været fordelt saaledes:

Stiftelsens Fripladser (fuldstændig Fritagelse for Kontingent): *A. Holtved, B. Diderichsen, F. Tolstrup, R. Münster, O. Høegh-Guldberg, H. C. Wendt, H. Larsen, O. Kirstein, K. H. Køster.*

De Resenske Fripladser: *O. Skousen, L. Mourier.*

Stiftelsens halve Fripladser: *E. Balslev, H. J. Uldall, D. Clausen, A. Schleisner, O. Gylding. L. Hansen, H. Bernth, E. Dreyer, B. Neerup, O. Opstrup, E. Bollerup, S. Fournais, S. Bang, Chr. Høegh-Guldberg, R. Jensen, H. Nielsen, T. Ritzau, E. Mourier, J. Kirstein, P. Neergaard, J. Helm Petersen, Egg. Boserup, E. Hastrup, P. Isaksen, G. Drachmann.*

Det Rønnenkampske Legat (1300 Kr.): *P. Riemann.*

Det Oxholmske Legat (1000 Kr.): *H. Brocks.*

De Meyerske Eksamenspræmier (60 Kr.): *B. Diderichsen, H. C. Wendt.*

Stiftelsens to Universitetsstipendier (450 Kr): stud. med. *G. Brun*, stud. mag. *F. Wendt.*

Det grevelig Moltkeske Skolestipendium for kgl. Embedsmænds Sønner (Kr. 52,50 halvaarlig): *F. Tolstrup, R. Münster, Chr. Høegh-Guldberg, G. Drachmann.*

Det grevelig Moltkeske Universitetsstipendium (100 Kr. halvaarlig): stud. jur. *T. Beckett*; (105 Kr. halvaarlig): stud. mag. *P. Diderichsen*.

Overlærer Albert Leths Legat (bortgives af Herlovianersamfundet): stud. theol. *E. Mikkelsen*.

P. E. Rosenørns Legat (Kr. 88,50): *F. J. Bille-skov Jansen*.

A. W. Brorsons Mindelegat (45 Kr. halvaarlig): *U. Krogh*.

H. B. Melchiors Mindelegat (45 Kr. halvaarlig): *M. Andreassen*.

B. N. Kyndes Legater Nr. 2 og 4 (20 Kr.): *H. C. Wendt*.

Provst H. L. Lunds Legat (100 Kr. halvaarlig): *J. Henriksen*.

O. D. Sicks og Hustrus Legat (40 Kr. halvaarlig): *O. Skousen*.

Det Moltkeske Rejsestipendiums Fond beløb sig ved Udgangen af 1923 til Kr. 231,16, efter at der under $\frac{16}{8}$ var tilstaaet cand. jur. *H. Lütken* 500 Kr. til fortsatte Studier i Udlandet.

Det Rønnenkampske Boglegat er tillagt Tønder Seminarium.

Rejsestipendiet for Herlovianere (1200 Kr.) tildeltes under $\frac{6}{1}$ 1924 cand. med. & chir. *Chr. Hvidt* til en Studierejse i Udlandet.

Ansøgning om dette Stipendium, der er bestemt til fortsat videnskabelig Uddannelse for Kandidater (ikke over 35 Aar) fra Universitetet eller polyteknisk Lærestalt, stiles til Forstanderen og indsendes til Rektor inden 1. Januar.

Forstanderen har under $\frac{10}{3}$ tilskrevet Rektor saaledes:

Fordelingen af Skolens Fripladser og øvrige større Stipendier ønsker jeg foretagen efter noget ændrede Regler. Den, der vil kunne tages i Betragtning som Ansøger til disse Goder, maa dels ved Flid, Fremgang og god Opførsel have gjort sig værdig dertil, og dels maa Hjemmets økonomiske Forhold til en vis Grad ogsaa tages i Betragtning. Jeg agter derfor allerede i indeværende Aar at indføre Ansøgningsblanketter, igennem hvilke de fornødne Oplysninger kan indhentes, og kun Ansøgninger, der indgives i denne Form, vil kunne ventes at komme i Betragtning.

Som hidtil vil der normalt fordres mindst 2 Aars Ophold paa Skolen som Betingelse for at komme i Betragtning ved Uddeling af Fripladserne, men under særlige Omstændigheder kan Friplads tilstaa allerede efter 1 Aars Ophold paa Skolen.

Denne Skrivelse vil være at optage i Skoleprogrammet for 1924.

O. Reedtz-Thott.

De i ovenstaaende Skrivelse nævnte *Ansøgningsblanketter* rekvireres i Juli Maaned hos Godsforvalter Lind, Herlufsholm pr. Næstved, og maa indgives i udfyldt Stand til Forstanderen for Herlufsholm Skole og Gods, Gaunø pr. Næstved, inden 1. August. For de nuværende Indehavere af Fripladser (halve eller hele) behøver ny Ansøgning ikke at indgives, med mindre der ønskes Oprykning fra halv til hel Friplads.

De videnskabelige Samlinger.

Skolebiblioteket.

Siden Maj Maaned f. A. er Biblioteket blevet forøget med følgende Bøger, der er ordnet efter det System, der følges i „Katalog over Herlufsholms Skoles Bogsamling 1882“. De med † mærkede er tilsendt Skolen fra Ministeriet; * betegner Gaver fra private.

Videnskabelige Skrifter, Tidsskrifter.

Salmonsens Konversationsleksikon. 2. Udg. Redig. af *Chr. Blangstrup*. Forts.

† Historisk-filologiske Meddelelser, udg. af det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Forts.

† Matematisk-fysiske Meddelelser, udg. af det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Forts.

† Biologiske Meddelelser, udg. af det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Forts.

† Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger. Forts.

Edda. Nordisk Tidsskrift for Litteraturforskning. Red. af *G. Gran*. Forts.

Revue des deux mondes. Forts.

* La vie des peuples. Forts.

Tilskueren. Red. af *P. Levin*. Forts.

Gads danske Magasin. Red. af *E. Rindom*. Forts.

Illustreret Tidende. Forts.

Kirke og Kultur. Red. af *J. Gleditsch*. Forts.

Nordisk tidsskrift för vetenskap, konst och industri. Utg. af Letterstedtska föreningen. Red. af *N. Herlitz*. Forts.

Aviser.

- * Kjøbenhavnske Danske Post-Tidender. 1749. Nr. 1. Berlingske politiske og Avertissementstidende. Red. af *Chr. Gulmann* og *S. Poulsen*. Fol. Forts.
- Flensborg Avis. Udg. af *M. Jessen*. Fol. Forts.

Theologi.

- Andersen, J. O.*: Kirke-Leksikon for Norden. Forts. Det gamle Testamente i ny Oversættelse, udg. af Bibelselskabet for Danmark. I. Kbh. 1923.
- * *Thomsen, A. E.*: Lærebog i Kirkehistorie. 3. Udg. Faxe. 1923. Nordisk Missions-Tidsskrift. Udg. af *F. Munck*. Forts.
- Siegmufeldt, Chr.*: Østerlandsmissionen I. Kbh. 1923.
- * *Møller, N.*: Salmesprog og Salmetyper. Kbh. 1923.
- * *Hee Andersen, K.*: Ungdomsarbejde. Kbh. 1923.

Lovkyndighed.

- Danmarks gamle Landskabslove med Kirkelovene. Udg. af d. danske Sprog- og Litteraturselskab ved *Johs. Brøndum-Nielsen*. Forts.
- Samling af Love, Anordninger m. m. Afdl. A. og B. Forts.
- * *Ritzau, V.*: Vejledning for Sognefogeder med Hensyn til Ægteskabs Indgaaelse. Køge [1923].

Pædagogik.

- Vor Ungdom. Tidsskrift for Opdragelse og Undervisning. Red. af *G. Bruun, N. A. Larsen* og *V. Kuhr*. Forts.
- * Gymnasieskolernes Lærerforening. Beretning om Mødet i Oktober 1923. Kbh. 1923.
- * Askov Lærlinge. Aarsskrift 1923. Kolding. 1924.
- * *Schröder, Fr.*: Dunki Uniwersytet ludowy. Warszawa. 1923.
- Glahn, K.*: Retsregler vedr. det højere Skolevæsen. V. Kbh. 1923.
- † Meddelelser ang. de højere Almenskoler i Danmark for Skoleaaret 1921—22. Udg. af *K. Glahn*. Kbh. 1923.
- * Ordrup Gymnasium. 1873—1923. Kbh. 1923.
- Sorø, Klostret, Skolen, Akademiet gennem Tiderne, skrevet af gamle Soranere. I Bd. I Hd. Kbh. 1923.
- * Beretning om d. polytekniske Lærestalt i Undervisningsaaret 1920—21 og 1921—22. 2 Bd. Kbh. 1922 og 1923.

Statsvidenskaberne.

- Swane, S.*: Skolesag og Statsstyre, Klassejævning og Fred. Kbh. 1923.
- Nationaløkonomisk Tidsskrift. Udg. af Nationaløkon. Forenings Bestyrelse. Red. af *E. Cohn*. Forts.
- * *Nielsen, H. C.*: Den kongelige Mønt i Holbergsgade 1873—1923. Kbh. 1923. (Særtryk).

De matematiske Videnskaber.

- Matematisk Tidsskrift. Udg. af Matematisk Forening i København. A. Forts.
- * *Sørensen, S. P.*: Opgaver i Matematik for Gymnasiet. Kbh. [1923].
 - * *Pihl og Ring*: Regnebog for Mellemskolen, IV. 2. Udg. Kbh. 1924.
 - * *Pihl og Rasmussen*: Geometriske Øvelser, II. 2. Udg. Kbh. 1924.
 - * *Jepsen, H.*, og *O. A. Smith*: Mekanik for Realskoler og Seminarier. Kbh. 1924.

Astronomi.

Nordisk astronomisk Tidsskrift. Udg. af Astronom. Selskab. Forts.

Fysik.

Fysisk Tidsskrift. Udg. af Selsk. for Naturlærens Udbredelse. Red. af *H. M. Hansen* og *E. S. Johansen*. Forts.
Zeitschrift für den physikalischen u. chemischen Unterricht, herausgeg. v. *F. Poske*. Forts.

Naturhistorie.

- * *Winge, Ø.*: Forelæsninger over Arvelighedslære, refereret af *E. Lassen*. Kbh. 1923.
- Naturens Verden. Red. af *O. Paulsen*. Forts.
- Boas, J. V. E.*: Dansk Forstzoologi. 2. Udg. Kbh. 1923.
- Weis, H.*: Kærhøge. Kbh. 1923.
- Mortensen, Th.*: Pighude (Echinodermer). Kbh. 1924. Tekstbi 1. [Danmarks Fauna. 27].
- * *Hee Andersen, K.*, og *H. Ødum*: En Salt-Flora i Slagsmose ved Rislev. Kbh. 1923. (Særtryk).
- Hegi, G.*: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Forts.
- * Meddelelser fra Dansk geologisk Forening. 6. Bd. 3. H. Kbh. 1923.
- † Danmarks geologiske Undersøgelser. Forts.

Handelsvidenskab.

- * *Plum, E.*: Russisk Handelskompagni. 1915—1922. Kbh. 1923.

Industri og Haandværk.

- * Historiske og moderne Bogbind, udstillede i April 1924. Kbh. 1924.

Landøkonomi.

- * *Brødsgaard, C.*: Champignon dyrkning. Kbh. [1918].

Bygningsvæsen.

- * Beretning om Dansk Byplanlaboratoriums Stiftelse og Virksomhed 1922—23. Kbh. 1923.
- * Meddelelser udsendt af Dansk Byplanlaboratorium, red. af *V. Lorenzen*. 1923. Nr. 3.

Geografi og Rejser.

- Geografisk Tidsskrift. Udg. af det kgl. danske geogr. Selskab. Red. af *O. Olufsen*. Forts.
- Navneregister til Koppels Atlas. Kbh. 1923.
- Jul, N.*: De fremmede Verdensdele. Kbh. 1923.
- Jørgensen, Johs.*: Jorsalafærd. Kbh. 1923. 2 Bd.
- Skovgaard-Petersen, C.*: Landet, hvor Kilderne sprang. Kbh. 1923.

Historie.

- Poulsen, Fr.*: Urtidens Kunst. Kbh. 1923.
- *Ægyptens Kunst*. Kbh. 1924.
- Numismatisk Forenings Medlems-Blad. Red. af *J. Wilcke*. Forts.
- Vedel, V.*: Højrenæssancen. Kbh. 1923.
- Hanssen, H. P.*: Fra Krigstiden. H. 1—3. Kbh. 1924.
- Froissarts* Krønike i Udvalg ved *R. L. Hansen*. 1. Bd. Kbh. 1923.
- Horn, P.*: Henry M. Stanley. Kbh. 1923.
- Aarbøger for nord. Oldkyndighed og Historie, udg. af det kgl. nord. Oldskriftselskab. Forts.
- Nordens Aarvog 1921—1923.
- Danske Magazin. Udg. af det kgl. danske Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog. Forts.
- Historisk Tidsskrift. Udg. af den danske hist. Forening. Red. af *E. Arup*. Forts.
- Fra Arkiv og Museum. Udg. af Østifternes hist.-topogr. Selskab, red. af *O. Andrup*. Forts.
- Wad, G. L.*: Fra Fyens Fortid, III. Kbh. 1921.
- Samlinger til jydsk Historie og Topografi. Udg. af det jydsk historisk-topografiske Selskab, red. af *H. Knudsen*. Forts.
- Danmarks Folkeminder. 26: *Christophersen, M.*: Fra Hedeboegnen, udg. af *H. Ussing*. — 27: *Pontoppidan, E.*: Fejekost, ovs. af *J. Olrik*. — 28: *Kristensen, E. Tang*: Æresbog ved *H. Ellekilde*. Kbh. 1923.
- Kraks Vejviser* 1924: 2 Bd.
- Matthiesfen, H.*: Københavnske Gader 1728—1795. Kbh. 1824.
- * *Christensen, Vill.*: København 1840—1857. Kbh. 1912.
- Nielsen, R.*: Sejerø Sogns Historie. Næstved. 1923.
- Kgl. dansk Hof- og Statskalender for Aaret 1924.
- Linvald, A.*: Kronprins Frederik og hans Regering 1797—1807. 1. Bd. Kbh. 1923.
- Krieger, A. F.*: Dagbøger 1848—1880. Udg. af *E. Koppel, A. Friis* og *P. Munch*. Forts.

Meddelelser om Grønland, udg. af Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland. 40 Bd. 2. Afd. 63. Bd. Kbh. 1923.

* *Schröder, F.*: Christiansfeldts Grundlæggelse. (Særtryk). Sønderjydske Aarbøger. Udg. af Historisk Samfund for Sønderjylland. Forts.

Personalhistorisk Tidsskrift. Udg. af Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie ved *P. Hennings*. Forts.

Jørgensen, E.: Danske Historikere fra Saxo til Kr. Erslev. Kbh. 1923.

† Register omfattende de i Statstidende offentliggjorte Ud nævnelser og Afskedigelser m. m. 19. Aarg. Udarb. ved *H. Hjorth-Nielsen*. Kbh. 1923.

Memoirer og Breve, udg. af *J. Clausen* og *P. Fr. Rist*. XXXIX Blade af en Familie-Krønike (Slægten *Swane*). — XXXX *P. Terp*: Erindringer fra en dansk Bondes lange Liv. — XXXXI *P. Abrahams*: Mit Ungdomsliv. — XXXXII. En Kjøbenhavners Meddelelser om sit Hjem og sin By 1820 —50. (Kontorchef *W. Kornerups* Memoirer). Kbh. 1923—24.

Danmarks Adels Aarbog 1924. 41. Aarg.

Jonassen, G. H. W.: Stiftamtmand og Amtmand i Kongeriget Danmark 1848—1922. Kbh. 1923.

Juridisk og statsvidenskabelig Stat. Kbh. 1923.

* *Ottesen, Chr.*: Tillæg til „Biografier og Portrætter af Studenterne fra 1883.“ Kbh. 1923.

Kraks Blaa Bog 1923.

Ahlefeldt-Laurvig, F.: Elise Ahlefeldts Historie. Kbh. 1923.

Berntsen, Kl.: Erindringer fra Manddommens Aar Kbh. 1923.

Galschiöt, M.: Skandinaver i Rom for halvhundred Aar siden. Kbh. 1923.

Holten, J. J.: 1 dansk og ægyptisk Statstjeneste. Kbh. 1923.

Høgsbro, S.: Brevveksling og Dagbøger I. Kbh. [1924].

Jacobsen, D.: Jeg husker —. Kbh. U. A.

Oberst Emil Madsens Livserindringer. Udg. af *H. L. Møller*. Kbh. 1923.

Martensen-Larsen, H.: Paludan Müller og Martensen. Kbh. 1923.

— Den virkelige Fr. Paludan-Müller. Kbh. 1924.

Reumert, E.: Olaf Poulsen. Kbh. 1923.

Efterladte Papirer fra den *Reventlowske* Familiekreds, ved *L. Bobé*. 9. Bd. Kbh. 1922.

Dollaris, A.: Michael Rosing. Kbh. 1923.

Christensen, C.: J. Fr. Schouw. Kbh. 1923.

Lassen, C. C.: Viggo Stuckenberg. Kbh. 1923.

Historisk tidsskrift. Utg. av d. norske hist. forening. Forts.

Bjørnson, B.: Mit livs historier. Kria. 1922.

Marstrand, J.: Bjørnstjerne Bjørnson. Kbh. 1923.

Vogt, N. Collett: Levende og døde. Kria 1922.

Historisk tidsskrift. Utg. af svenska hist. föreningen genom *S. Tunberg*. Forts.

* *Oehquist, J.*: Das Löwenbanner. Des finnischen Volkes Aufstieg zur Freiheit. Berlin 1923.

Gorki, M.: Læreaar — Vandringer. Ovs. af *E. Thomsen*. Kbh. 1923.

Rasmussen, Vilh.: Kina. Kbh. 1923.

* *Røveren og Korset*. Tokichi Ishii's Historie. Ovs. af *K. Hee Andersen*. Kbh. 1923.

Sprogvidenskab.

Nielsen, V.: Latinsk Grammatik for det nysproglige Gymnasium. 2. Udg. Kbh. 1919.

* *Wedin, R.*: Latinske Gloser. Kbh. 1923.

Paul, H.: Deutsche Grammatik. IV—V. Halle. 1920.

Sütterlin u. Waag: Deutsche Sprachlehre. Lpz. 1921.

Curme, G. O.: A first german grammar. New York. 1914.

Grimm, J. u. W.: Deutsches Wörterbuch. Forts.

* Tyske Realeksamensopgaver 1908—1923, udg. af *Fr. Ingerslev* og *D. Petersen*. Kbh. 1924.

Staggemeier, L.: Engelsk Præpositions lære. Kbh. 1923.

Murray, J. A. H.: A new English dictionary on historical principles. Forts.

* *Rehling, E.*: Dansk Grammatik. Kbh. 1924.

Ordbog over det danske Sprog. Grundlagt af *V. Dahlerup*. Udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. Forts.

Danske Studier, udg. af *G. Knudsen* og *M. Kristensen* for Universitetsjubilæets danske Samfund. Forts.

Den græske og latinske Litteratur.

* *Homeros*: Iliaden, paa ny overs. af *M. Cl. Gertz*. 2.—4. H. Kbh. 1923—24.

* *Ovids* Digting i Udvalg til Skolebrug ved *Chr. Thomsen*. Kbh. 1923.

Herløv-Müller og Nielsen: Noter til Cæsars Gallerkrig I—II. 3. Udg. Kbh. 1924.

De nyere Litteraturer.

Rider Haggard: Maiwa's revenge. Lond. 1919.

* *Wolfram af Eschenbach*: Parzival, ovs. af *Chr. Fledelius* og *S. Michaëlis*. Kbh. 1917. 2 Bd.

Das Volksbuch vom Doctor Faust. Herausgeg. v. *R. Petsch*. Halle. 1911.

Till Eulenspiegel. [1515]. Halle. 1884.

Fischart, Joh.: Das Glückhafte Schiff von Zürich [1577]. Herausgeg. v. *G. Baesecke*. Halle. 1901.

* *Flagstad, C. B.*: Kommentar til Goethes Faust I. Kbh. 1923.

* *Gregersen, P.*: Kommentar til Goethe: Egmont. Kbh. 1924.

Gryphius, A.: Horribilicribrifax [1663]. Halle. 1883.

— Peter Squenz [1663]. Halle. 1877.

Luther, M.: Sendbrief an Papst Leo X. — Von der Freiheit eines Christenmenschen. — Warum des Papsts Bücher. . . verbrant seien. Halle 1879.

- Luther, M.*: An den christlichen Adel deutscher Nation [1520]. Halle. 1897.
— — Von den guten Werken [1520]. Halle. 1891.
— — Ein Urteil der Theologen zu Paris [1521]. Halle. 1892.
— — Wider Hans Worst [1541]. Halle. 1880.
— — Sämtliche deutsche geistliche Lieder. Halle. 1912.
— — Fabeln. Halle. 1911.
- Luther und Emser*: Ihre Streitschriften aus 1521. Herausgeg. v. *L. Enders*. Halle. 1890. 2 D. i 1 Bd.
- Opitz, M.*: Buch von der deutschen Poeterei [1624]. Halle. 1913.
- Sachs, H.*: Sämtliche Fastnachtspiele, herausgeg. v. *E. Goetze*. Halle. 1881—87. 7 Bd.
— — Sämtliche Fabeln und Schwänke, herausgeg. v. *E. Goetze* u. *C. Drescher*. Halle 1893—1913. 6 Bd.
— — Das Gemerkbüchlein. Herausgeg. v. *K. Drescher*. Halle. 1898.
- Spitteler, C.*: Prometheus und Epimetheus. Jena. 1923.
— — Olympischer Frühling. Jena. 1922. 2 Bd.
- Søgur danakonunga*. Utg. för Samf. til Udg. af gl. nord. Litt. av *C. af Petersens* o. *E. Olson*. Forts.
- Heidriks saga*. Udg. for Samf. til Udg. af gl. nord. Litteratur ved *J. Helgason*. Kbh. 1924. Forts.
- Havardar saga isfirdings*, udg. for Samf. til Udg. af gl. nord. Litteratur ved *B. K. Thorolfsson*. Kbh. 1923.
- Danske Folkebøger fra 16. og 17. Aarhundrede*. 9. Bd. Kbh. 1923.
- Blicher, St. St.*: Samlede Skrifter. Udg. af d. danske Sprog- og Litteraturselskab. 11.—12. Bd. Kbh. 1923.
- * *Blicher, St. St.*: Præsten i Vejlbbye. Med Oplysn. ved *H. Hansen*. Kbh. 1923.
— — Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog. M. Inkl. og Noter af *G. Hornemann*. 2. Udg. Kbh. 1924.
- * *Hertz, H.*: Kong Renés Datter. Med Indledning af *J. Simesen*. Kbh. 1923.
- Holberg, L.*: Samlede Skrifter, udg. af *Carl S. Petersen*. 6. Bd. Kbh. 1923.
- Nielsen, H.*: Holberg i Nutidsbelysning. Kbh. 1923.
- Larsen, J. Anker*: De Vises Sten. Kbh. 1923.
- Undset, S.*: Kristin Lavransdatter. 3 Bd. Kria. 1922.

Litterær- og Litteraturhistorie.

- * *Nielsen, L.*: Boghistoriske Studier til dansk Bibliografi 1550—1600. Kbh. 1923.
- * Nordisk Litteraturfortegnelse af *Th. Dössing* m. fl. [„Norden“s Haandbøger I]. Kbh. 1921.
- Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, udg. af det filologisk-historiske Samfund. Nr. 127. *H. Glarbo*: En Adelsskole i det 16. og 17. Aarhundrede. — Nr. 128. *J. L. Heiberg*: Om Libanios. — Nr. 129. *O. Koefoed-Petersen*: Amenhetep IV

og hans religiøse Revolution. — Nr. 130. *C. M. Rosenberg*: Studier over Oehlenschlägers Hakon Jarl. — Nr. 131. *Artz. Christensen*: En persisk Satiriker fra Mongolertiden. Kbh. 1923—24.

Lindskog, Cl.: Græske Kvindeskikkelser. Overs. af *H. P. Hoff-Hansen*. Kbh. 1923.

* Dansk Bogfortegnelse. Udg. af *G. E. C. Gad*. Forts. *Petersen, Carl S.*, og *Vilh. Andersen*: Illustreret dansk Litteraturhistorie. Forts.

Holberg-Aarbog. 1923. Red. af *Fr. Bull* og *C. S. Petersen*. Kbh. 1923.

Bull og Paasche: Norsk Litteraturhistorie. Forts.

Ved Arv er der i 1923 tilfaldet Herlufsholms Bibliotek to Bogsamlinger, en mindre paa ca. 600 Bind efter fhv. Distriktslæge *Berg*, som i nogle Aar var bosiddende i Næstved, og en større paa godt 7000 Bind, testamenteret af fhv. Amtmand i Sorø, Kammerherre *Groothoff*. Den *Berg'ske* Boggave bestaar væsentligst i lægevidenskabelige Værker og fransk og dansk Skønlitteratur. I det *Groothoffske* Bibliotek er det Juraen, Historien, Kunsthistorien og Zoologien, der er fyldigst repræsenteret. Denne sidste Samling er efter Giverens Ønske opstillet som et særskilt Hele i Herlufsholms Bibliotek.

Discipelbiblioteket

er bleven forøget med følgende Bøger i Skoleaaret 1923—24:

Skønlitteratur.

Barbusse, Henri: Ilden I—II.

Barfoed, Aage: Duen og Slangen.

Conrad, Joseph: Sejre I—II.

— — Ungdom.

— — Den store Redning I—II.

— — Ad Østens Kongevej.

de Quincey: En Opiumsdrankers Bekendelser.

Dostojevski, Fjodor: Brødrene Karamasow I—III.

Drachmann, Holger: Der var engang ---

Gejlager, A. J.: Sagnet gaar.

Gunnarsson, Gunnar: Leg med Straa.

- Hugo, Victor*: Havets Arbejdere I—II.
- - De Elendige I—IV.
- - 1793. Revolutionens Sejr I—II.
- - Notre-Dame I—II.
- - Bug-Jargal.
- - Manden der ier I—III.
Hutchinson, A. S. M.: Er Vinter nær —.
Korch, Morten: Det gamle Guld.
Leopold, Svend: Professor Holberg.
- - Assessor Holberg.
- - Baron Holberg.
Møller, Carl: Paa Farten.
Rist, P. F.: En Rekrut fra 64.
Roberts, Charles G. D.: Ved Bæversøen.
- - Paa de vilde Stier.
- - I Tavshedens Riger.
Scott, Walter: Ivanhoe.
Skovrøy, P.: Fortællinger fra Sønderjylland.
Stevenson, R. L.: Skatteøen.
Stowe, Mrs. Beecher: Onkel Toms Hytte.
Svedstrup, Alexander: Erik Gudmand.

Bøger for Ungdommen

- Andersen, Georg*: Svend og Willie.
Anker, Jens: Ahura Mazdas Øje.
Buchhave, H.: Maa jeg, Hr. Lærer?
Burroughs, Edgar: Vildmanden Tarzan.
Campe, J. H.: Robinson Crusoe.
Dahlsgaard, Marius: Fanger paa Flugt.
French, Allen: Flygtningen.
Haggard, Rider: Den gyldne Stad.
- - Taagefolket.
- - Kleopatra.
- - Kong Salomons Miner.
Hanshew, Th.: Fortidens Skygger.
Holm, Axel: Solens Børn.
Jørgensen, Gunnar: Fritjof.
Korch, Morten: Klub Billes Løfte.
le Queux, William: Stemmen fra Luften.
Møller, Isted: Ferie paa Skovkildegaard.
Nielsen, L. C.: Fjernt fra Danmark.
Rosenkrantz, Palle: Herluf Trolles Dreng.
Rønne, Jørgen Falk: Jabal, Jubal og Tubalkain.
Tusind og én Nats smukkeste Eventyr.
Westergaard, A. E.: Klit-Per.

Geografi og Rejser.

- Vahl og Hatt*: Jorden og Menneskelivet. Geografisk Haand-
bog, II.
Braun, Daniel: Land og Folk I—V.

Mygind, Holger: Pompeji.
Gandrup, Richardt: Jordens Kreds.
Nielsen, Aage Krarup: En Østerlandsfærd.
Hagenbeck, John: Indien.
Rasmussen, Vilhelm: Kina.
Schweitzer, Albert: Mellem Floder og Urskove.
Blom, Frans: I de store Skove. Breve fra Mexico.
Rasmussen, Vilhelm: Australien.

Naturkundskab.

Størmer, Carl: Fra Verdensrummets Dybder til Atomernes Indre (afgivet til Skolens „Fysisk Bibliotek“).
Bøving-Petersen: Dybhavsforskning.
Weis, Fr.: Livet og dets Love.
Klaatsch, Hermann: Menneskets og Kulturens Udvikling og Opstaaen. 1. Hefte.
Fabre, J. H.: Instinktets Mysterier.
- - Skik og Brug hos Insekterne.
Wesenberg-Lund: Insektlivet i ferske Vande.

Praktiske Fag.

Opfindelsernes Bog, Hefte I—VII (afgivet til „Fysisk Bibliotek“).

Historie.

Fabricius, A.: Illustreret Danmarkshistorie for Folket. I—II.
Christmas, Walter: Krydstogt gennem Livet.
- - Med Skum om Bov.
Ossendowski, Ferdinand: Vilddyr, Mennesker og Guder.

Discipelbiblioteket tæller nu ca. 3000 Bind. Til Vedligeholdelse af Bogsamlingen yder hver Discipel et pligtigt Bidrag paa 3 Kroner og Stiftelsen et Tilskud paa 100 Kr.

Mønt- og Medaillesamlingen

har modtaget en meget værdifuld Forøgelse, idet Kammerherre, Amtmand *Groothoff* ved Testamente har efterladt Herlufsholm Skole hele sin store Samling af Medailler, Jetons og Tegn, ialt 2142 Stykker, tilligemed de Skabe, hvori de hidtil har haft Plads. Denne Gave er anbragt i Bibliotekets Læsestue.

Desuden har Medaillesamlingen modtaget som Gave fra Etatsraadinde *Brasen* den Medaille for Druknendes Redning, som i sin Tid er blevet hendes Mand tildelt.

Til den fysisk-kemiske Samling er anskaffet følgende:

- 1 optisk Skive med Tilbehør.
 - 1 Apparat til Maaling af en Stemmegaffels Svingningstal.
 - 1 Brown Højtaler.
 - 1 Lavfrekvensforstærker.
 - 3 Audionlamper.
 - 4 Koblingsspøler.
 - 1 Kondensator.
 - 4 Akkumulatorer.
 - 1 Radioelement til 60 Volt.
 - 1 Trin Selvinduktion.
 - 1 Elektro Baukasten (Kosmos).
 - 1 Kanalstrålerør.
 - 2 Svalerør af Jenaglas.
 - 1 Vandluftpumpe med Forbinder.
 - 1 Kulstangsmikrofon
- samt Proppebor, Kvartsrør, Fonografvalser, Pyknometre, Bunsenslamper, Termometre, Kolber med Kapillarrør, Jernskeer, Kemikalier; desuden er der udført Reparationer paa Elektrolysapparat, Fonograf m. m.

Den naturhistoriske Samling

har modtaget følgende Gaver: Dueunge med 4 Ben (Bager Cortz), ringmærket Stormmaage (Kaj Hansen, Næstelsø), Hede-lærke samt *Bartsia viscosa* (mag. sc. H. Ødum), Hønsehøg, 5 andre Rovfugle samt sort Vandhøne (Skovrider Kindt, Næsbyholm), Spurvehøg (Apoth. Petersen, Karise), 8 Rovfugle samt Askestamme skræillet af Daavildt og Grene begnavede af Mus (Forststuderende E. Lassen), Vandrefalk og 15 andre Rovfugle (Overskovfoged Schlot, Engelholm), laaddenbenet Musevaage og Gærdesmutte (Maleren K. Kyhn), Rovfuglekroppe fra Konservatorerne Windeballe, Fredericia, Johs. Larsen, Aarhus, samt Harry Madsen og Windeballe, Kbh., og Jensen, Thureby; 2 Hundekranier (Stud. N. E. Lawaetz), Samling af pliocæne Forsteninger fra Island (cand. pharm. Schlesch), blaa Kærhøg (Godsforvalter Ottesen, Holsteinborg), Bæltedyr (Zoolog. Have, Kbhvn.), 3 mikroskop. Præparater (Læge E. Høeg), Rørhøg (Grev Danneskjold-Samsøe, Nordfeld), Stær (Læge Traustedt, Gjedsted), dobbelt Bekkasin (Driftbestyrer J. Høeg).

Desuden fra følgende Disciple: S. Bang (stor Samling danske Muslingeskaller), A. Hovmand (Kirsebærsten og Hasselnødder, behandlede af Egern), T. Ritzau (hvid Vipstjert), S. Lund (Stillids, Mineraler fra Grønland), F. J. Billeskov Jansen (Afstøbning af Hajtand, Cementssten, vulkansk Aske og Moler, Tangspræl, Stankelbenkrabbe, Blæksprutte, Lindeved), H. Nielsen („vandrende Pind“, Æg af samme), S. Fournais (2 Raslesten, 2 Stk. fossile Hvalribben), H. Hovmand (Spætmejsje, Tak af Sikahjort), P. Winther (Jomfruhummer), A. Schleisner (Kotænder), A. Tesdorpf (Kranium af Husmaar, en Hønsehøg) N.

Ottosen (alm. Spidsmus), K. Leschly (Samling af Frø fra Ostindien), M. Winge (stor Samling Muslingseskaller), J. Jermiin (Rav), H. Brocks (Nanduæg), E. Hastrup (1 Stk. Skildpaddehorn), T. Engelsted og E. Barning (Sneglehuse).

Der er anskaffet følgende udstoppede Dyr: Vandspidsmus, alm. Spidsmus, Rødmus, Markmus, Sydflagermus, 4 Klydeunger, Unge af Kysterne, Unge af alm. Terne, Spidsand (ung Hun), Skeand (ung Hun, ung Han, gl. Han), Graaand (2 unge Hanner), Atlingand (ung Han, ung Hun), Bramgaas, Fiskeørn, stor Skallesluger, Musvit, Kongeørn, sortstribet Rødstjert, Dværgerterne, endvidere Skind af Bramgæs og sort Afart af Graaand, en Samling af Bunddyr fra danske Farvande, opskaaren Søstjerne og opskaaren Silkespinder.

Den geografiske Samling

er flyttet til et ved Siden af Vestibulen indrettet geografisk Undervisningslokale.

Der er anskaffet: 1 Objektiv til Lysbilledapparatet, 10 Lysbilleder fra Færøerne, 13 kolorerede dito fra Japan samt 20 geologiske; 1 Tegneglobus.

Følgende Kort og Tavler:

Koch: Grønland.

Hald: Vejrkort.

Kiepert: Italien.

Hertzberg: Folkekort over Europa.

Perthes: Das Wettersteingebirge.

Hauch: Nordvesttyskland.

Langhans: Verdensproduktionskort.

Wünsche: 12 geografiske Tavler.

Törnebohm: 10 geologiske Tavler.

Hirt: Die Hauptformen der Erdoberfläche.

C. C. Christensen: Nordamerika, fysisk, politisk.

Haach: Alpenländer.

Madsen og Stockmarr: Geologisk Formationstavle.

Ravn: Geologisk Kort over Danmark.

Potonié und Gothan: Vegetationsbilder der Jetz- und Vorzeit.

Nr. 2 og 3.

Endvidere følgende Bøger:

Gunnar Andersson: Australien.

Roald Amundsen: Sydpolen, I, II.

Daniel Bruun: Danmarks Land og Folk, I—V.

Grønlandsbogen.

Den danske Generalstabs Kort.

Milthers: Bornholms Geologi.

Victor Madsen: Grundtræk af Jordens Historie.

Chr. Richardt: Vort Land.

Knud Rasmussen: Grønland langs Polhavet.

Vilh. Rasmussen: Australien.

H. P. Steensby: Indledning til det geografiske Studium.

Th. Thoroddsen: Vulkaner og Jordskælv paa Island.

E. von Seydlitz: Geographie für höhere Lehranstalten, I—VII.

Th. Thoroddsen: Island, Land og Folk.

N. V. Ussing: Vulkaner og Jordskælv.

Martin Vahl og Gudmund Hatt: Jorden og Menneskelivet,
I, II.

H. Weytemeyer: Geografisk Haandbog.

Thorvald Nørlyng: Læsning til Geografitimen.

Eksaminer

i Sommeren 1924.

Den mundtlige Aarsprøve for hele Skolen afholdes efter følgende Skema:

Fredag den 30. Maj.

Kl. 8. III Gns. Tysk. (M. K.)

Mandag den 2. Juni.

Kl. 8. III G. Oldtidskundskab (G. V.)

Tirsdag den 3. Juni.

Kl. 8. III G. Fransk (M. G.)

Onsdag den 11. Juni.

Kl. 2^{1/2}. III Gns. Latin (J. Lektor Fratz).

Torsdag den 12. Juni.

Kl. 8. III Gm. Fysik og Kemi (BM. Lektor Holm)
10^{1/2}. 4M. Engelsk (JM. Frk. Wilhjelm).

Mandag den 16. Juni.

Kl. 8. II Gks + ns. Latin (J. V.)
3. II Gm. Fysik og Kemi (S. BM.)
8. IG. Dansk (JM. K.)
8. 4M. Dansk (G. Hs.)
8. 3M. Matematik (BM. Ms.)
3. 2M. Naturhistorie (F. Frk. Lassen).

Tirsdag den 17. Juni.

- Kl. 2. IIG. Fransk (G. M.)
8. IG. Historie (G. J.)
8. 4M. Tysk (M. JM.)
8. 3M. Naturlære (BM. Ms.)
2. 1M. Historie (Hs. J.)

Onsdag den 18. Juni.

- Kl. 12. IIIG. Dansk (JM. Lektor J. C. Petersen).
8. IIGns + m. Tysk (M. K.)
2. IG. Fransk (M. G.)
8. 3M. Geografi (Gd. S.)
8. 2M. Naturlære (BM. Ms.)

Torsdag den 19. Juni.

- Kl. 11. IIIG. Historie (G. Lektor Heuer).
2. IGns. Engelsk (Hs. JM.)
4. IGM. Engelsk (JM. Hs.)
8. 4M. Latin (V. K.)
8. 2M. Historie (A. J.)
3. 1M. Naturhistorie (F. Frk. Lassen).

Fredag den 20. Juni.

- Kl. 8. IIG. Dansk (K. JM.)
8. 4M. Matematik (S. Ms.)
8. 3M. Engelsk (V. Fru Gd.)
8. 2M. Tysk (G. Gd.)
2. 1M. Geografi (Gd. J.)

Lørdag den 21. Juni.

- Kl. 9. IIIGns. Engelsk (Hs. Frk. Dr. Thaning).
2. IIIGm. Engelsk (V. Frk. Dr. Thaning).
8. IIGks. Græsk (V. J.)
2. IGns. Matematik (S. Ms.)
8. 4M. Naturlære (BM. S.)
3. 3M. Dansk (Hs. JM.)
8. 2M. Geografi (Gd. F.)

Mandag den 23. Juni.

- Kl. 12. IIIG. Naturfag (F. Lektor Stockmarr).
8. IGM. Matematik (Ms. S.)
2^{1/2}. 4M. Geografi (F. Lektor Stockmarr).
8. 3M. Tysk (K. Gd.)
2. 1M. Regning (S. Ms.)

Tirsdag den 24. Juni.

- Kl. 4. IIIIGm. Matematik (Ms. Lektor Bøgh).
5. IIIGns. Matematik (S. Lektor Bøgh).
8. IIG. Naturfag (F. S.)
8. IGns. Latin (J. V.)
8. 2M. Dansk (A. JM.)
2. 1M. Engelsk (JM. V.)

Onsdag den 25. Juni.

- Kl. 8. IIG. Matematik (Ms. S.)
8. 4M. Naturhistorie (F. Hee A.)

Torsdag den 26. Juni.

- Kl. 8. IIG. Historie (Hs. G.)
8. IG. Naturfag (F. S.)
2. 3M. Historie (A. G.)
2. 2M. Matematik (Ms. BM.)
8. 1M. Naturlære (BM. Ms.)

Fredag den 27. Juni.

- Kl. 8. IIG. Engelsk (JM. V.)
8. IGns. Tysk (K. M.)
8. IGM. Fysik og Kemi (BM. S.)
8. 4M. Historie (A. G.)
8. 3M. Naturhistorie (F. J.)
2. 2M. Engelsk (Hs. M.)
2. 1M. Dansk (A. JM.)

Lørdag den 28. Juni meddeles Udfaldet af Eksamen, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Mandag den 30. Juni er der Prøve for Aspiranter.

Sommerferien varer til Torsdag den 14. August Kl. 10 Aften; dog maa de nyoptagne Disciple være paa Herlufsholm senest Kl. 12^{1/2} Middag.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes Disciplenes Forældre samt enhver, der har Interesse for Skolen.

Herlufsholm, den 23. Maj 1924.

J. Krarup.

1924